

Helsingin kaupunki
Ympäristökeskus

Toimintakertomus 2013

Toimintakertomus 2013 verkossa:
www.hel.fi/hel2/ymk/vk2013

Ulkoasun suunnittelu ja toteutus:
Leena Junnila

Tekstin ja kuvien toimitus:
Leena Junnila

ISBN: 978-952-272-653-7
Helsingin kaupungin ympäristökeskus
PL 500, 00099 Helsingin kaupunki
Käyntiosoite: Viikinkaari 2a
puh. * (09) 310 1635

ymk@hel.fi
etunimi.sukunimi@hel.fi
www.hel.fi/ymk

SISÄLLYSLUETTELO

Ympäristöjohtajan katsaus	5
Miljödirektörens översikt 2013	6
Director General's Review 2013	7
Toiminta-ajatus, visio ja arvot	8
Organisaatio	8
Johtoryhmä	8
Ympäristölautakunta	8
Ympäristökeskuksen vuosi 2013	9
Miljöcentralens år 2013	11
Environment centre in 2013	13
Tavoitteet	15
Sitovat toiminnalliset tavoitteet	15
Muut toiminnalliset tavoitteet	15
Ympäristökeskuksen omat ympäristötavoitteet	16
Tehtävämme	17
Asumisterveys	17
Asunnot	17
Päiväkodit, koulut ja muut oleskelutilat.....	17
Asiantuntijatoiminta	17
Elintarvikkeet, liikehuoneistot ja tupakkavalvonta	18
Elintarvikehuoneistot	18
Elintarvikevalvonta.....	18
Ruokamyrkytykset	19
Talousvesi	19
Hygienihuoneistot.....	19
Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvonta.....	19
Eläinten hyvinvointi ja terveys	20
Eläinlääkintähuolto	20
Löytöeläimet	20
Eläinsuojelutarkastukset.....	20
Eläntaudit.....	20
Eläinten vienti ja tuonti	20
Ilmansuojelu.....	21
Helsingin ilmansuojelun toimintaohjelma ja varautumissuunnitelma	21
Laitosten ilmansuojelu.....	21
Savuhaitat.....	21
Katupölyn torjunta.....	21
Liikenteen päästöt ja niiden vähentäminen	22
Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen.....	22
Kumppanuudet ilmastonmuutoksen hillinnässä	22
Liikenteen ilmastovaikutusten pienentäminen.....	23
Ruokaketjun ilmastovaikutukset	23
Energia- ja ilmastoneuvontaa asukkaille	24
Ilmastonmuutokseen sopeutuminen.....	24
Luonto ja luonnoneläimet.....	24
Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen	24
Luonnonsuojelualueet	25
Vanhankaupunginlahti.....	25

Kaupunkieläimet	25
Vedet.....	25
Helsingin merialue ja jätevedet	25
Itämerihaaste	26
Purot, lammet ja lähteet	26
Vesiensuojelu	27
Vesihuolto	28
Pohjaveden laadun seuranta.....	28
Uimarantavedet	28
Uima-allasvedet.....	29
Melu	29
Meluntorjunnan suunnitelmat ja meluselvitykset.....	29
Alueidenkäytön ympäristövaikutukset	29
Meluilmoitukset.....	30
Rakentaminen	30
Tapahtumat	30
Ravintolamelu.....	31
Ympäristölupa-asiat, pilaantunut maaperä, jätteet ja kemikaalit	31
Ympäristöluvat ja rekisteröinnit	31
Hakemukset, päätökset, lausunnot ja tarkastukset.....	31
Maaperän kunnostushankkeet	31
Maamassojen hyödyntäminen.....	32
Ympäristönsuojelumääräykset	32
Jätteet	32
Kemikaalit	33
Kuluttajaturvallisuus.....	33
Ympäristöjohtaminen, -ohjelmat ja raportointi	33
Kaupungin ympäristöpolitiikka.....	33
Kaupungin ympäristöraportti	34
Virastojen ja tytäryhteisöjen ympäristöjohtaminen	34
Yritysten neuvonta ja ohjaus ympäristöjohtamisessa	35
Tapahtumien ympäristöhallinta	35
Ympäristötieto ja -vastuullisuus	36
Ympäristötilasto ja luontotietojärjestelmä.....	36
Harakan luontokeskus (Harakka).....	36
Luontokoulut	37
Saariseikkailut	37
Retket	37
Kurssit kasvattajille	38
Näyttelyt, tapahtumat ja yhteistyö	38
Ympäristökasvatuksen yhteistyö- ja kehittämishankkeet.....	38
Ekotukitoiminta	39
Vuorovaikutus	40
Neuvonta	40
Näyttelyt.....	40
Helsingin ympäristöpalkinto	40
Viestintä	40
Asiakaskysely ympäristökeskuksen palvelusta	43
Kansainväliset verkostot.....	43
Vuosi 2013 lukuina	44
Talous ja tuottavuus.....	44
Tunnusluvut	44
Vuoden 2013 talousarvion toteutuminen.....	44
Toiminta tilastoina.....	45
Ympäristökeskuksen henkilöstö 2007–2013.....	45
Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset	45

Ympäristövalvonta	46
Ympäristönsuojelu- ja tutkimus	47
Asiakaspalvelun ja viestintäpalvelujen tuotteet 2008–2013.....	47
Ympäristökeskuksen julkaisut 2013	48
Tiedotteet 2013.....	49
Kampanjat ja tapahtumat.....	51

YMPÄRISTÖJOHTAJAN KATSAUS

Keväällä 2013 ympäristökeskuksessa aloitettiin organisaatiouudistusprosessi, johon henkilöstö pyrittiin osallistamaan mahdollisimman hyvin. Viraston organisaatio oli säilynyt pääosin samana sen perustamisesta eli vuodesta 1991 lähtien. Muutto Viikkiin yhteisiin tiloihin toi aikaisempaa selvemmin esiin tarpeen kiirehtiä uudistuksia.

Jo edellisenä vuonna 2012 ympäristökeskuksessa toteutettiin organisaatioselvitys tiiviissä yhteistyössä henkilöstön kanssa. Sen lopputuloksena virastolle ehdotettiin konkreettisia kehittämiskohteita liittyen organisaatorakenteeseen, organisaatiokulttuuriin, strategiaan, johtamisjärjestelmään, johtamiseen ja palkitsemiseen.

Vuoden 2013 syksyllä organisaatiouudistusprosessi saatiin aikataulussa valmiiksi. Marraskuussa valtuusto vahvisti uuden johtosäännön, jossa ympäristönsuojelu keskitettiin samaan osastoon ja perustettiin erillinen elintarviketurvallisuusosasto. Samalla toteutettiin osa organisaatioanalyysin toimenpide-ehdotuksista, muun muassa delegointia vietiin osastotasolta yksiköihin. Viraston uudelleen organisoitu toiminta käynnistyi 1.1.2014. Uudistustyö jatkuu edelleen esimerkiksi strategian ja palkitsemisen osalta.

Ympäristökeskus otti käyttöönsä Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran koordinoiman Oiva-järjestelmän, jonka myötä elintarvikevalvonnan tulokset tulivat julkisiksi 1.5.2013 alkaen. Helsingissä tehtiin vuonna 2013 yhteensä 3128 tarkastusta elintarvikehuoneistoihin, joista 1163 oli Oiva-tarkastuksia. Tarkastuksissa 77 prosenttia kohteista sai arvosanan oivallinen tai hyvä.

Ympäristökeskus käsitteli päivähoitotiloja, kouluja ja muita oleskelutiloja koskevia ilmoituksia ja lausuntoja 110 kpl. Määrä on nyt suurin sitten vuoden 2003. Tilojen käyttäjät ovat entistä tietoisempia sisäilman terveysvaikutuksista, mikä on kasvattanut valvonnan tarvetta.

Kemikaalilain muutoksen myötä kemikaalien markkinavalvonta siirtyi kunnilta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Uuden johtosäännön mukaan ympäristökeskus koordinoi energiatehokkuuteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvää ohjausta, neuvontaa ja tiedotusta. Vuoden 2013 alussa kaupungin ilmastotyö koottiin yhteen paikkaan Stadin ilmasto -sivustolle. Sivusto tukee kaupungin strategiaa profiloitumisesta ilmastomyönteiseksi kaupungiksi.

Ympäristökeskus aloitti myös strategiaohjelman mukaisen selvityksen yhteistyössä hallintokuntien kanssa siitä, millä keinoin voidaan saavuttaa 30 prosentin vähennys kasvihuonekaasupäästöissä vuoteen 2020 mennessä. Pääkaupunkiseudulla järjestettävien tapahtumien ympäristötyö eteni, kun Greening Events -hanke sai valmiiksi ehdotuksen tapahtumien ympäristökriteereiksi.

Lokakuussa ympäristökeskus käynnisti yhdessä hankintakeskuksen kanssa hankintojen ympäristöverkoston. Verkosto auttaa hallintokuntia saavuttamaan kaupungin ympäristöpolitiikkaan sisällytetyt tavoitteet hankintojen kestävyysliittymien liittyen. Ympäristökeskus teki monipuolista yhteistyötä myös kaupunkisuunnitteluviraston kanssa muun muassa liikenteen ympäristöhaittojen vähentämiseksi sekä kaavojen ympäristövaikutuksen arviointiin liittyen.

Kokonaisuutena virasto pysyi hyvin sille asetetuissa tavoitteissa ja menobudjetissa.

Pekka Kansanen
ympäristöjohtaja

MILJÖDIREKTÖRENS ÖVERSIKT 2013

Våren 2013 inleddes en organisationsreformprocess vid miljöcentralen. Man strävade efter att personalen skulle vara så delaktig som möjligt i processen. Ämbetsverkets organisation har i huvudsak varit likadan ända sedan det grundades 1991. I samband med flytten till de gemensamma lokalerna i Vik uppdagades behovet av att påskynda förnyelserna tydligare än tidigare.

Redan under föregående år 2012 genomförde miljöcentralen i tätt samarbete med personalen en utredning av organisationen. Som ett slutresultat av den framfördes för ämbetsverket konkreta utvecklingsobjekt gällande organisationsstrukturen, organisationskulturen, strategin, ledningssystemet, ledningen och belöningar.

Hösten 2013 slutfördes processen med organisationsreformen enligt tidtabell. I november bekräftade fullmäktige den nya instruktionen där miljöskyddet har koncentrerats till samma avdelning och det grundats en skild livsmedelssäkerhetsavdelning. Samtidigt genomfördes en del av åtgärdsförslagen i organisationsanalysen, bland annat överfördes delegeringen från avdelningsnivå till enheterna. Ämbetsverkets omorganiserade verksamhet inleddes den 1 januari 2014. Reformarbetet pågår fortsättningsvis i fråga om till exempel strategin och belöningar.

Miljöcentralen tog i bruk systemet Oiva som koordineras av Livsmedelssäkerhetsverket Evira. I och med systemet började man offentliggöra resultat från livsmedelstillsynen från och med den 1 maj 2013. År 2013 gjordes i Helsingfors sammanlagt 3 128 inspektioner i livsmedelslokaler, varav 1 163 var Oiva-inspektioner. 77 procent av de inspekterade objekten fick vitsordet utmärkt eller bra.

Miljöcentralen behandlade 110 anmälningar och utlåtanden om dagvårdslokaler, skolor och andra vistelselokaler. Det var det största antalet sedan 2003. De personer som använder lokalerna är i högre grad än tidigare medvetna om hur inomhusluften påverkar hälsan, vilket har ökat behovet av tillsyn.

I och med ändringen av kemikalielagen överfördes marknadstillsynen över kemikalier från kommunerna till Säkerhets- och kemikalieverket.

Enligt den nya instruktionen koordinerar miljöcentralen handledningen, rådgivningen och informationen gällande kontroll av och acklimatisering till energieffektivitet och klimatförändringen. I början av 2013 samlades stadens klimatarbete på en plats på webbplatsen Stadin ilmasto. Webbplatsen stödjer stadens strategi om att profilera sig som en klimatpositiv stad.

I enlighet med strategiprogrammet började miljöcentralen också i samarbete med förvaltningarna göra en utredning om på vilket sätt man kan uppnå målet om en minskning av växthusgasutsläppen med 30 procent före 2020. Miljöarbetet för de evenemang som ordnas i huvudstadsregionen framskred när projektet Greening Events färdigställde ett förslag till miljökriterier på evenemang.

I oktober inledde miljöcentralen tillsammans med anskaffningscentralen ett miljönätverk för anskaffningar. Nätverket hjälper förvaltningarna att uppnå de mål som inbegrips i stadens miljöpolitik gällande anskaffningarnas hållbarhet. Miljöcentralen samarbetade också mångsidigt med stadsplaneringskontoret bland annat för att minska miljöolägenheter från trafiken samt bedöma planernas miljöpåverkan.

I det stora hela höll sig ämbetsverket till de mål och den utgiftsbudget som gjorts upp för det.

Pekka Kansanen
miljödirektör

DIRECTOR GENERAL'S REVIEW 2013

During spring 2013, the Environment Centre commenced an organisational reformation process, in which the centre's personnel was invited to participate as fully as possible. The centre's organisation had remained essentially the same since its establishment in 1991, but moving into the new shared premises in Viikki highlighted the need to hurry the reorganisation along better than ever.

An organisational assessment was already carried out at the Environment Centre in 2012, in close cooperation with the personnel. The assessment led to concrete development proposals concerning the organisational structure, organisation culture, strategy, management system, management and rewards and incentives of the Environment Centre.

The reorganisation process was completed on schedule during autumn 2013. In November, the Helsinki City Council approved the new rules of procedure, resulting in environmental protection activities being centred in a single unit and the establishment of a separate food safety division. At the same time, some of the measures proposed in the organisational analysis were carried out. For example, the delegation process was moved from the division level into units. The department's reorganised activities commenced on 1st January 2014. However, the reformation is still ongoing in regards to, for example, strategy and incentives and rewards.

The Environment Centre adopted the Finnish Food Safety Authority Evira's Oiva system, as a result of which, food control and monitoring results became public, starting from 1st May 2013. In 2013, a total of 3,128 inspections of food premises were carried out in Helsinki, 1,163 of which were Oiva inspections. 77% of the inspected premises received a grade of excellent or good.

In 2013, the Environment Centre processed 110 notifications and statements concerning day care premises, schools and other common areas. This is the largest number of notifications and statements processed since 2003. The people using such facilities have become more aware of the health effects of indoor air, which has increased the need for surveillance.

As a result of the amendment of the Chemicals Act, the market surveillance of chemicals was transferred from municipalities to the Finnish Safety and Chemicals Agency (Tukes).

According to the new rules of procedure, the Environment Centre will coordinate the supervision, guidance and communication related to energy-efficiency and the mitigation of and the adaptation to climate change. At the start of 2013, information on the city's climate work was consolidated in the Stadin ilmasto website. The website supports the city strategy's goal of profiling Helsinki as a climate-friendly city.

In accordance with the strategy programme, the Environment Centre also launched an assessment of how to reach the goal of reducing greenhouse gas emissions by 30% by the year 2020. The assessment will be carried out in cooperation with other city departments. The environment work of events organised in the Helsinki metropolitan area moved forward as the Greening Events projects finished their proposal on the environmental criteria of events.

In October, the Environment Centre and the Procurement Centre launched the environmental network for procurements. The network helps city departments reach the objectives included in the city's environmental policy concerning the sustainability of procurements. The Environment Centre also engaged in widespread cooperation with the City Planning Department in, for example, reducing the environmental impact of traffic emissions and assessing the environmental impact of land-use plans.

Overall, the Environment Centre successfully remained within its set objectives and operating budget.

Pekka Kansanen

Director General, the City of Helsinki Environment Centre

TOIMINTA-AJATUS, VISIO JA ARVOT

Ympäristökeskus kuuluu rakennus- ja ympäristötoimen apulaiskaupunginjohtajan toimialaan. Vuonna 2013 apulaiskaupunginjohtajana toimi Pekka Sauri.

Toiminta-ajatus

- Edistämme ympäristön ja luonnon huomioon ottamista päätöksenteossa.
- Ehkäisemme valvonta- ja asiantuntijaviraston ympäristö- ja terveyshaittoja.
- Ohjaamme ja motivoimme kaupunkilaisia ja yrityksiä ympäristövastuulliseen toimintaan.
- Huolehdimme asuinympäristöstä, elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä lemmikki- ja hyötyeläinten hyvinvoinnista.
- Tuotamme ja välitämme tietoa ympäristöstä.

Visio 2013

- Elinympäristön tila on parantunut.
- Olemme keskeinen asiantuntija parhaiden ympäristöratkaisujen löytämisessä ja elintarviketurvallisuuden edistämässä.
- Joutuisa ja laadukas palvelumme on tunnettua.
- Ympäristökeskus on vetovoimainen työpaikka.

Ympäristökeskuksen arvot

- Terveellinen ja ekologisesti kestävä ympäristö
- Asiakkaiden ja toistemme arvostaminen
- Asiantuntemus, oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus
- Motivoitunut henkilöstö

ORGANISAATIO

Johtoryhmä

- Pekka Kansanen, ympäristöjohtaja
- Pertti Forss, ympäristöpäällikkö
- Riikka Åberg, vs. ympäristöterveyspäällikkö
- Päivi Kippo-Edlund, ympäristöpäällikkö
- Jorma Nurro, hallintopäällikkö
- Johanna Joutsiniemi, johtava tiedottaja

Henkilöstön edustajat

- Olavi Lyly, ympäristötarkastaja
- Teemu Holmén, terveysinsinööri (30.10.2013 asti)
- Tiina Paavola, elintarviketarkastaja (1.11–31.12.2013)

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

Ympäristölautakunta kokoontui 19 kertaa ja teki 397 päätöstä.

Helmikuussa uudelle lautakunnalle järjestettiin päivän mittainen perehdyttämisseminaari Vuosaarella.

19.11.2013 ympäristölautakunta piti järjestyksessä toisen julkisen kokouksensa kaupungintalon valtuustosalissa. Yleisöllä oli mahdollisuus saapua seuraamaan kokousta paikan päälle yleisölehterille. Kokous myös tallennettiin Helsinki-kanavalle, josta sitä saattoi seurata reaaliaikaisesti.

Ympäristölautakunnan kokoonpano vuonna 2013:

JÄSEN	VARAJÄSEN
pj. Matti Niemi SDP	Miriikka Laakkonen
Anita Vihervaara SDP	Joona Iso-Lotila
vpj. Leo Stranius Vihr	Viljami Kankaanpää
Timo Pyhälähti Vihr	Ernesto Hartikainen
Tuula Palaste-Eerola Vihr	Alviina Alametsä
Hanna Lähteenmäki Kok	Timo Korpela
Sirpa Norvio Kok	Seppo Niiniaho
Joona Haavisto Kok	Lea-Riitta Mattila
Timo Latikka Kesk	Raisa Nevanlinna
KAUPUNGINHALLITUKSEN EDUSTAJAT	
Sirpa Puhakka varaedustaja Dan Koivulaakso	

Lautakunnan sihteerinä toimi Pirjo Moberg.

YMPÄRISTÖKESKUKSEN VUOSI 2013

Ympäristökeskuksen organisaatio uudistui

Vuoden 2013 aikana toteutettiin laajassa yhteistyössä henkilöstön kanssa ympäristökeskuksen organisaatiouudistus, jossa ympäristönsuojelu keskitettiin samaan osastoon ja perustettiin erillinen elintarviketurvallisuusosasto. Viraston uudelleen organisoitu toiminta käynnistyi 1.1.2014.

Organisaatiouudistuksen valmistelun yhteydessä suunniteltiin myös viraston sihteeritoimintojen uudistaminen. Sihteeripalvelut päätettiin järjestää 1.1.2014 alkaen matriisimallin mukaisesti. Vuonna 2011 ympäristökeskuksessa käynnistetyt matriisitoiminnot - asiakkuuksien hallinta, osaamisen kehittäminen sekä tutkimus ja kehittäminen - jatkoivat yksikkörajat ylittävää toimintaansa.

Elintarvikevalvontatulokset tulivat julkisiksi

Ympäristökeskus otti käyttöönsä Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran koordinoiman Oiva-järjestelmän, jonka myötä elintarvikevalvonnan tulokset tulivat julkisiksi 1.5.2013 alkaen. Oiva tuo valvontatiedot ymmärrettävästi kuluttajien tietoon, sillä Oiva-raportissa elintarviketurvallisuutta arvioidaan hymynaamasymboleilla. Hymynaamoja on neljä: oivallinen, hyvä, korjattavaa ja huono.

Helsingissä tehtiin vuonna 2013 yhteensä 3128 tarkastusta elintarvikehuoneistoihin, joista 1163 oli Oiva-tarkastuksia. Tarkastuksissa 77 % kohteista sai arvosanan oivallinen tai hyvä. Arvosanan korjattavaa sai 22 % ja huono arvosana oli alle yhdellä prosentilla. Yleisimmät syyt korjattavaan arvosanaan olivat muun muassa puutteet omavalvontakirjanpidossa, tilojen ja laitteiden puhtaanapidossa sekä epäkohdat elintarvikkeiden säilyttämisessä.

Oivan arviointitulokset voi lukea Oiva-raportteina internetissä (www.oivahymy.fi). Aluksi järjestelmä koskee elintarvikkeiden tarjoilu- ja myyntipaikkoja kuten ravintoloita, kahviloita, laitoskeittiöitä ja myymälöitä.

Ilmastotyötä kaupungin strategian mukaisesti

Vuoden 2013 alussa kaupungin ilmastotyö koottiin yhteen paikkaan Stadin ilmasto -sivustolle. Kaupungin tavoitteena on profiloitua ilmastomyöntiseksi kaupungiksi, ja sivusto tukee tässä kaupungin strategiaa.

Ympäristökeskus aloitti myös strategiaohjelman mukaisen selvityksen siitä, millä keinoin voidaan saavuttaa 30 % vähennys kasvihuonekaasupäästöissä vuoteen 2020 mennessä. Selvitystä tehdään yhteistyössä hallintokuntien kanssa. Pääkaupunkiseudulla järjestettävien tapahtumien ympäristötyö eteni, kun Greening Events -hanke sai valmiiksi ehdotuksen tapahtumien ympäristökriteereiksi.

Lokakuussa ympäristökeskus ja hankintakeskus käynnistivät hankintojen ympäristöverkoston. Verkosto auttaa hallintokuntia saavuttamaan kaupungin ympäristöpolitiikkaan sisällytetyt tavoitteet hankintojen kestävyteen liittyen.

Vesistöjen ympäristöhaittoja selvitettiin Mätäjoella, Krapuojalla ja Vuosaarella

Toukokuun lopulla pääsi Mätäjokeen teollisuusliuotinta, jonka ympäristöhaittojen selvittämiseen osaltaan ympäristökeskus osallistui. Selvitysten mukaan kalakanta menehtyi Mätäjoella päästökohdasta merelle asti, mutta muuten vesistö elpyi nopeasti tuhoista. Mätäjoen toipumista seurataan edelleen vuonna 2014.

Krapuojan varressa olevalla pumppaamalla tapahtui syyskuussa ylivuoto, jonka seurauksena Kapellivikenin (Kappelilahti) veden laatu heikkeni merkittävästi ja lahdella havaittiin kalakuolemia. Ympäristökeskus otti lahdella näytteitä ja seurasi lahden toipumista ylivuodosta.

Vuosaaren satamassa tapahtui marraskuussa kemikaalionnettomuus, jossa ympäristöön pääsi vapautumaan dimetyylibentseeniä, joka on myrkyllistä vesieliöille ja jolla voi olla ympäristössä pitkäaikaisia vaikutuksia. Ympäristökeskus käynnisti Vuosaaren sataman edustan merialueella veden laadun ylimääräisen tarkkailun. Seurannan tulosten perusteella kemikaalivuodon ympäristövaikutus oli havaittavissa useita päiviä Vuosaaren sataman edustan merialueella, mutta sen vaikutus ei kuitenkaan ulottunut läheiselle Natura-alueelle.

Kaupunkisuunnitteluvirasto ja ympäristökeskus tiiviissä yhteistyössä

Ympäristökeskus teki monipuolista yhteistyötä kaupunkisuunnitteluviraston kanssa muun muassa liikenteen ympäristöhaittojen vähentämiseksi sekä kaavojen ympäristövaikutuksen arviointiin liittyen.

Toimintavuonna valmistuivat selvitykset liikenteen päästöjen ja typpidioksidipitoisuuksien kehittymisestä ja niiden vähentämismahdollisuuksista sekä selvitys nastarenkaiden käytön vaikutuksista ja niiden haittojen vähentämiskeinoista. Ympäristökeskuksen selvitys liikenteen aiheuttamien melu- ja ilmanlaatuhaittojen torjuntakeinoista maankäytön suunnittelussa valmistui. Raporttiin koottiin hyviä esimerkkejä ratkaisusta, joilla torjutaan tie- ja raideliikenteen asumiselle aiheuttamia melu- ja ilmanlaatuhaittoja.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat osallistuivat useisiin kaavoitusryhmiin ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan Natura-arvioinnin ohjaukseen. Kaupunkisuunnitteluviraston pyynnöstä laadittiin aineisto, jossa käsiteltiin ilmaa, melua, ilmastoa, vesiasioita ja luontoa koskevia, yleiskaavan valmisteluun vaikuttavia ohjelmia ja strategioita. Ympäristökeskuksen asiantuntijat osallistuivat kaupunkisuunnitteluviraston kaavakouluun ja pitivät ympäristöasioista kaavakoulussa oman, kuuden luennon koulutustilaisuuden.

Kemikaalien markkinavalvonta pois kunnilta

Kemikaalilain muutoksen myötä kemikaalien markkinavalvonta siirtyi kunnilta Turvallisuus - ja kemikaalivirastolle (Tukes). Ympäristökeskuksessa markkinavalvonta on aiemmin työllistänyt keskimäärin yhden henkilön.

Ympäristönsuojelumääräysten muutostyö eteni, kun muutosehdotuksista pyydettiin lausunnot ja lausuntojen pohjalta ympäristölautakunta lähetti määräysluonnoksen jatkokäsittelyyn hallintokeskukseen. Sääntötoimikunta käsitteli määräysluonnosta syksyllä.

Sisäilman terveysvaikutuksista ollaan entistä tietoisempia

Ympäristökeskus käsitteli päivähoitotiloja, kouluja ja muita oleskelutiloja koskevia ilmoituksia ja lausuntoja 110 kpl. Määrä on nyt suurin sitten vuoden 2003. Tilojen käyttäjät ovat entistä tietoisempia sisäilman terveysvaikutuksista, mikä on kasvattanut valvonnan tarvetta.

Ympäristökeskus houkutteli vierailijoita useista eri maista

Ympäristötalo oli edellisvuoden tavoin suosittu vierailukohde. Vuonna 2013 talon energiatehokkaisiin ratkaisuihin tutustui 79 ryhmää ja yhteensä 941 henkeä. Reilun kahden vuoden aikana vierasryhmiä on ollut 250, joissa osallistujia on ollut lähes 3000. Pääosin vierailijat ovat olleet Suomesta. Vieraita on tullut myös Kiinasta, Japanista, Ruotsista, Norjasta, Ranskasta, Venäjältä, Koreasta, Belgiasta, Tanskasta ja Virosta.

Viraston muutettua lokakuussa 2011 uudisrakennukseen olivat monet asiat keskeneräisiä, ja tämä näkyi henkilökunnan työskentelyolosuhteissa vielä kertomusvuonnakin. Työhuoneiden lämpötilasäädöt ja ilmanvaihto eivät toimineet asianmukaisesti, mikä vaikutti työviihtyvyyteen. Rakennuttaja jatkoi korjaavia toimenpiteitä koko vuoden ajan yhteistyössä rakentajien kanssa.

MILJÖCENTRALENS ÅR 2013

Miljöcentralens organisation förnyades

Under 2013 genomfördes i omfattande samarbete med personalen en organisationsreform av miljöcentralen där miljöskyddet koncentrerades till samma avdelning och det grundades en skild livsmedelssäkerhetsavdelning. Ämbetsverkets omorganiserade verksamhet inleddes den 1 januari 2014.

I samband med beredandet av organisationsreformen planerades också en reform av ämbetsverkets sekreterarfunktioner. Man beslutade att från och med den 1 januari 2014 ordna sekreterartjänsterna enligt en matrismodell. De matrisfunktioner som inleddes vid miljöcentralen 2011 – hantering av klientrelationer, utveckling av kompetens samt forskning och utveckling – fortsatte sin enhetsöverskridande verksamhet.

Resultaten av livsmedelstillsynen blev offentliga

Miljöcentralen tog i bruk systemet Oiva som koordineras av Livsmedelssäkerhetsverket Evira. I och med systemet började man offentliggöra resultaten av livsmedelstillsynen från och med den 1 maj 2013. Tack vare att livsmedelssäkerheten i Oiva-rapporten bedöms med smileysymboler förser Oiva konsumenterna med information om kontrolluppgifterna på ett förståeligt sätt. Det finns fyra smilisar: utmärkt, bra, bör korrigeras och dålig.

År 2013 gjordes i Helsingfors sammanlagt 3 128 inspektioner i livsmedelslokaler, varav 1 163 var Oiva-inspektioner. 77 procent av de inspekterade objekten fick vitsordet utmärkt eller bra. 22 procent fick vitsordet ”bör korrigeras” och under en procent fick dåligt vitsord. De vanligaste orsakerna till att man fick vitsordet ”bör korrigeras” var bland annat brister i bokföringen av egenkontrollen, renhållningen i lokaler och av apparater samt missförhållanden gällande förvaringen av livsmedel.

Resultaten av Oiva-bedömningen kan läsas som Oiva-rapporter på internet (www.oivahymy.fi). Till en början gäller systemet platser där det serveras och säljs livsmedel, till exempel restauranger, kaféer, storkök och butiker.

Klimatarbete enligt stadens strategi

I början av 2013 samlades stadens klimatarbete på en plats på webbplatsen Stadin ilmasto. Stadens mål är att profilera sig som en klimatpositiv stad och webbplatsen stödjer stadens strategi.

Miljöcentralen började också utreda på vilket sätt man kan uppnå målet att växthusgasutsläppen minskas med 30 procent före 2020. Utredningen görs i samarbete med förvaltningarna. Miljöarbetet för de evenemang som ordnas i huvudstadsregionen framskred när projektet Greening Events färdigställde ett förslag till miljökrav på evenemang.

I oktober inledde miljöcentralen och anskaffningscentralen ett miljönätverk för anskaffningar. Nätverket hjälper förvaltningarna att uppnå de mål som inbegrips i stadens miljöpolitik gällande anskaffningarnas hållbarhet.

Miljöskador i vattendrag utreddes

I slutet av maj släpptes industrilösningsmedel ut i Rutiån. Miljöcentralen medverkade i utredningen av hur detta skadade miljön. Enligt utredningarna dog fiskbeståndet i Rutiån ända från utsläppsplatsen ut till havet, men i övrigt återhämtade sig vattendraget snabbt från skadorna. Rutiåns återhämtning följs upp under hela 2014.

Vid Krabbäckens pumpstation skedde i september en översvämning som ledde till att vattenkvaliteten i Kapellviken försämrades avsevärt och det observerades döda fiskar i viken. Miljöcentralen tog prover i viken och följde upp hur viken återhämtade sig från översvämningen.

I Nordsjö hamn skedde i november en kemikalieolycka där dimetylbensen frigjordes i naturen. Ämnet är giftigt för vattenlevande organismer och kan orsaka långvariga verkningar på miljön. Miljöcentralen inledde extra observationer av vattenkvaliteten i vattenområdet vid Nordsjö hamn. Utgående från resultaten av uppföljningen kunde man iaktta kemikalieleckans verkningar på miljön i vattenområdet vid Nordsjö hamn under flera dagar, men de spred sig ändå inte till det närliggande Natura-området.

Stadsplaneringskontoret och miljöcentralen samarbetar tätt

Miljöcentralen samarbetade mångsidigt med stadsplaneringskontoret bland annat för att minska miljöolägenheter från trafiken samt bedöma hur planerna påverkar miljön.

Under verksamhetsåret färdigställdes utredningarna om utvecklingen av utsläpp från och kvävedioxidhalterna i trafiken och möjligheterna att minska dem samt en utredning om hur användningen av dubbdäck inverkar och hur man kan minska de skador de orsakar. Miljöcentralens utredning om hur man kan förebygga buller- och luftkvalitetsstörningar från trafiken vid planering av markanvändningen färdigställdes. I rapporten samlades bra exempel på lösningar genom vilka man kan förebygga de buller- och luftkvalitetsstörningar som väg- och spårtrafiken orsakar boendet.

Miljöcentralens experter medverkade i flera planlägningsgrupper och i styrningen av Natura-bedömningen av den gemensamma generalplanen i Östersundom. På begäran av stadsplaneringskontoret utarbetades material som behandlar program och strategier som påverkar beredandet av generalplanen i fråga om luft, buller, klimat, vattenfrågor och natur. Miljöcentralens experter medverkade i stadsplaneringskontorets planskola och höll under denna också en egen, sex lektioner lång kurs om miljöfrågor.

Marknadstillsynen över kemikalier bort från kommunerna

I och med ändringen av kemikalielagen överfördes marknadstillsynen över kemikalier till Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes). Tidigare har marknadstillsynen sysselsatt i genomsnitt en person vid miljöcentralen.

Arbetet för att ändra miljöskyddsföreskrifterna framskred när man bad om utlåtanden om ändringsförslagen, och på grundval av utlåtandena skickade miljönämnden ett utkast till föreskrift till fortsatt behandling i förvaltningscentralen. Stadgekommittén behandlade utkastet till föreskrift på hösten.

Man är mer medveten än tidigare om inomhusluftens hälsopåverkan

Miljöcentralen behandlade 110 anmälningar och utlåtanden om dagvårdslokaler, skolor och andra vistelselokaler. Det var det största antalet sedan 2003. De personer som använder lokalerna är i högre grad än tidigare medvetna om hur inomhusluften påverkar hälsan, vilket har ökat behovet av tillsyn.

Miljöcentralen lockade besökare från många olika länder

Miljöhuset var precis som året innan ett populärt besöksmål. År 2013 bekantade sig 79 grupper och sammanlagt 941 personer med husets energieffektiva lösningar. Under drygt två år har 250 gästande grupper och nästan 3 000 personer besökt huset. Största delen av besökarna har varit finländare, men det har också kommit besökare från Kina, Japan, Sverige, Norge, Frankrike, Ryssland, Korea, Belgien, Danmark och Estland.

När verket i oktober 2011 flyttade in i den nya byggnaden var mångt och mycket fortfarande halvfärdigt, vilket syntes i personalens arbetsförhållanden ännu under detta verksamhetsår. Temperaturjusteringarna och ventilationen fungerade inte som de skulle i arbetsrummen, vilket påverkade arbetstrivseln. Byggherren fortsatte med avhjälpande åtgärder under hela året i samarbete med byggarna.

ENVIRONMENT CENTRE IN 2013

The Environment Centre's organisation reformed

In 2013, the Environment Centre cooperated extensively with its personnel to carry out a reformation of its organisation, resulting in environmental protection activities being centred in a single unit and the establishment of a separate food safety division. The department's reorganised activities commenced on 1st January 2014.

In connection with the preparation of the reorganisation, a reform of the department's secretary functions was also planned. It was ultimately decided that secretary functions would be organised in accordance with the matrix model starting from 1st January 2014. The Environment Centre's other matrix functions established in 2011 - customership management, competence development, and research and development - continued their cross-divisional operations.

Food control and monitoring results made public

The Environment Centre adopted the Finnish Food Safety Authority Evira's Oiva system, as a result of which food control and monitoring results became public, starting from 1 May 2013. Oiva makes control and monitoring information available to the public in an easy-to-understand manner. In Oiva reports, food safety is depicted using four different emoticons that stand for excellent food safety, good food safety, corrections required and poor food safety.

In 2013, a total of 3,128 inspections of food premises were carried out in Helsinki, 1,163 of which were Oiva inspections. 77% of the inspected premises received a grade of excellent or good, 22% were found to require corrections and less than 1% received a grade of poor. The most common reasons for giving out a grade of corrections required included deficiencies in carrying out self-monitored accounting, the maintenance of premises and equipment, and the storage of foodstuffs.

The results of Oiva evaluations are available online in the form of Oiva reports (www.oivahymy.fi). Initially, the system will cover premises where food is served and sold, such as restaurants, cafes, institutional kitchens and stores.

Climate work in accordance with the city strategy

At the start of 2013, information on the city's climate work was consolidated in the Stadin ilmasto website. The website supports the city strategy's goal of profiling Helsinki as a climate-friendly city.

In accordance with the strategy programme, the Environment Centre also launched an assessment of how to reach the goal of reducing greenhouse gas emissions by 30% by the year 2020. The assessment will be carried out in cooperation with other city departments. The environment work of events organised in the Helsinki metropolitan area moved forward as the Greening Events projects finished their proposal on the environmental requirements of events.

In October, the Environment Centre and the Procurement Centre launched the environmental network for procurements. The network helps city departments reach the objectives included in the city's environmental policy concerning the sustainability of procurements.

Negative environmental impacts of water systems assessed

In late May, some industrial solvent was leaked into the Mätäjoki river. The Environment Centre, in its part, participated in assessing the environmental impact of the incident. According to the assessment, the fish population of Mätäjoki perished from the point of the leak all the way to the sea, but, otherwise, the waterway recovered quickly. The monitoring of the recovery of Mätäjoki will continue in 2014.

A pumping station along Krapuoja suffered an overflow incident in September, which resulted in a significant deterioration of the water quality and fish deaths in Kapellviken. The Environment Centre took samples of the bay and monitored its recovery from the overflow.

A chemical accident took place in the Vuosaari harbour in November, as a result of which, dimethylbenzene was released into the environment. Dimethylbenzene is toxic to aquatic life and may have long-term effects on the environment. The Environment Centre commenced additional monitoring of the water quality of the sea areas in front of the Vuosaari harbour. According to the results of this monitoring, the environmental

impact of the chemical spill was evident for several days in the sea areas in front of Vuosaari, but the effects did not reach the nearby Natura area.

Close cooperation between the City Planning Department and Environment Centre

The Environment Centre engaged in widespread cooperation with the City Planning Department in, for example, reducing the environmental impact of traffic emissions and assessing the environmental impact of land-use plans.

The year of operation saw the completion of a report on the development of traffic emissions and nitrogen dioxide levels and the possibilities of reducing them, as well as a report on the effects of the use of studded tyres and the means of reducing their harmful effects. The Environment Centre's report on the means of reducing the noise and air quality impact of traffic in land-use planning was also completed. The report collected good examples of solutions that could be used to prevent the noise and air quality impact of road and rail traffic on housing.

The Environment Centre's experts participated in the operations of several land-use planning groups, as well as the supervision of the Natura assessment of the Östersundom joint master plan. By request of the City Planning Department, the Environment Centre compiled material that discussed the programmes and strategies concerning air quality, noise, the climate, water issues and nature that have an impact on the preparation of the master plan. Experts from the Environment Centre took part in the City Planning Department's master plan school and organised their own six-lecture training session on environmental issues at the planning school.

Market surveillance of chemicals no longer the responsibility of municipalities

As a result of the amendment of the Chemicals Act, the market surveillance of chemicals was transferred from municipalities to the Finnish Safety and Chemicals Agency (Tukes). At the Environment Centre, chemical surveillance has previously employed an average of one person.

The reformation work of environmental protection regulations moved forward as expert opinions were requested on the proposed changes. Based on the comments received, the Environment Committee sent a draft of the new regulation to the Administration Centre for further processing. The Regulation Committee processed the regulation draft in the autumn.

People are more aware of the health effects of indoor air

In 2013, the Environment Centre processed 110 notifications and statements concerning day care premises, schools and other common areas. This is the largest number of notifications and statements processed since 2003. The people using such facilities have become more aware of the health effects of indoor air, which has increased the need for surveillance.

The Environment Centre attracted visitors from several different countries

The Environment House attracted a large number of visitors, just like last year. In 2013, a total of 79 groups consisting of 941 people came to see the energy-efficient solutions of the building. In just over two years, the Environment House has attracted 250 visitor groups, totalling almost 3,000 visitors. The majority of visitors have been from Finland, though the building has also attracted visitors from China, Japan, Sweden, Norway, France, Russia, Korea, Belgium, Denmark and Estonia.

When the Environment Centre moved to its new offices in October 2011, many parts of the new building were under construction, which was still evident in the working conditions of employees in 2013. The temperature controls and air circulation of office rooms did not function properly, which had an effect on work satisfaction levels. The building developer continued to carry out corrective measures throughout the year together with builders.

TAVOITTEET

Sitovat toiminnalliset tavoitteet

1. Katupölypitoisuudet Mannerheimintien mittausasemalla eivät ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja (HKR:n kanssa yhteinen tavoite).

Tavoite toteutui. Mannerheimintien mittausasemalla oli 17 ylitystä, kun sallittu määrä on 35 kpl/vuosi. Edellytykset katuverkon kastelupyyntöihin eivät täytyneet, joten kastelupyyntöjä ei tarvinnut lähettää.

2. Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä 80 % on ratkaistu 8 kuukaudessa (240 vrk).

Tavoite toteutui. Toimenpidepyynnöistä 80 % ratkaistiin 170 vuorokaudessa (6 kk).

Muut toiminnalliset tavoitteet

1. Luonnon monimuotoisuutta turvataan Lumo-ohjelman ja Luonnonhoidon linjausten mukaisesti.

Vuonna 2010 käynnistynyt kolmevuotinen kaupungin luontotyyppien kartoitusprojekti viimeistellään viemällä projektissa syntyneet luontotyyppitiedot Luontotietojärjestelmään 30.6.2013 mennessä.

Tavoite ei toteutunut, koska biotooppikartoituksen tuottamia tietoja ei viety Luontotietojärjestelmään määräaikaan mennessä.

2. Ympäristövalvonnan hyväksytyjen valvontasuunnitelmien mukaisia tarkastuksia tehdään 650 kpl.

Tavoite toteutui. Tarkastuksia tehtiin 842 kappaletta.

3. Suunnitelmallisia tupakka-, tuoteturvallisuus-, elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan tarkastuksia tehdään yhteensä 2 700 kappaletta.

Tavoite ei toteutunut. Tarkastuksia tehtiin 2 677 kappaletta.

4. Asuntojen terveyshaittoja koskevat toimenpidepyynnöt otetaan käsittelyyn viimeistään kahden kuukauden (60 vrk) kuluessa asian vireille tulosta.

Tavoite toteutui. Käsittelyyn ottoon kului keskimäärin 57 vuorokautta.

5. Pilaantuneen maaperän kunnostamiseen tarvittavista ilmoituksista 80 % on ratkaistu 60 vuorokaudessa.

Tavoite toteutui. Puhdistamisilmoituksista 80 % ratkaistiin 34 vuorokaudessa.

6. Ruokamyrkytyspäilyt on käsitelty keskimäärin 13 vuorokaudessa.

Tavoite toteutui. Ruokamyrkytyspäilyjen keskimääräinen käsittelyaika oli 8 vuorokautta.

7. Mikrobiologisia elintarvikenäytteitä otetaan 2 000 kappaletta.

Tavoite toteutui. Näytteitä otettiin 2 165 kappaletta.

8. Ekotukihenkilötoiminnan koordinointia jatketaan.

Tavoite toteutui. Ekotukitoiminnan koordinointia jatkettiin vuonna 2013 seuraavin tunnusluvuin:

- Peruskoulutuksia pidettiin 3 kpl.
- Uusia ekotukihenkilöitä koulutettiin 71 kpl.
- Jatkokoulutuksiin ja tapahtumiin osallistui 209 henkilöä.
- Kuukausikirjeitä lähettiin 11 kpl.

Ympäristökeskuksen omat ympäristötavoitteet

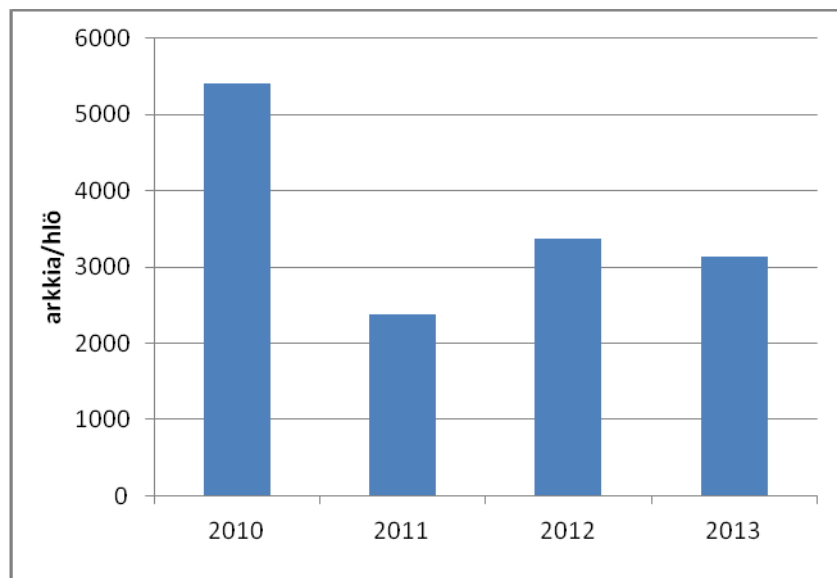
Vuonna 2013 ympäristökeskuksen ympäristötavoitteina oli toteuttaa Ekokompassi-ympäristöohjelman vuoden 2013 toimenpiteet, vähentää paperinkulutusta ja omien ajoneuvojen päästöjä sekä laskea sähkönkulutusta Viikin kiinteistössä.

Ekokompassissa oli määritelty seuraavat 10 toimenpidettä vuodelle 2013:

- Harakkaan hankitaan vihreää sähköä.
- Ympäristötaloon hankitaan vihreää kaukolämpöä.
- Selvitetään, voidaanko kaupungin toimitilojen päästöjä kompensoida.
- Ympäristökeskuksen tapahtumissa ja kokouksissa tarjotaan ensisijaisesti kasvispainotteista ruokaa sekä luomuruokaa tai Reilun kaupan ruokaa silloin, kun se ei ole yli 30 % keskitasoa kalliimpaa. Myös kausipainotteisuutta ja lähiruokaa suositaan elintarvikehankinnoissa.
- Selvitetään henkilöstökeskuksen kanssa, onko ympäristökeskuksen mahdollista kompensoida omassa toiminnassaan syntyvät lentopäästöt.
- Selvitetään henkilöstökeskuksen kanssa, voidaanko henkilöstöä palkita kevyen liikenteen käytöstä työasiointiliikkumisessa.
- Järjestetään taloudellisen ajotavan koulutus ja varmistetaan, että kaikki joilla on auton käyttöoikeus, ovat käyneet taloudellisen ajotavan koulutuksen.
- Hankitaan sähköauto (oma auto/CityCarClub) ja luovutaan kolmesta nykyisestä autosta.
- Selvitetään, voidaanko työntekijöille tarjota työsuuhdepolkupyörä ja selvitetään, kuinka Helsingin satama on asian järjestänyt.
- Järjestetään koko talon TYHY-päivä aiheena kestävä liikkuminen.

Toimenpiteistä toteutuivat muut paitsi vihreän kaukolämmön hankinta. Helsingin Energia aloittaa pellettien polttamisen laajamittaisemmin vasta vuonna 2014, ja näin ollen vihreää kaukolämpöä on mahdollista tilata vasta silloin.

Ympäristökeskuksen paperinkulutus oli 3138 A4-arkkia/hlö, mikä on seitsemän prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna. Paperinkulutuksen vähentämisestä ja turvatulostuksesta tiedotettiin Helmessä ja yksikkökokouksissa, mikä on selvästi tuottanut tulosta. Paperinkulutus arvioidaan paperitilausten perusteella ja jaetaan tehollisilla henkilötyövuosilla.

Ympäristökeskuksen paperinkulutus henkilöä kohden (teholliset henkilötyövuodet) vuosina 2010–2013.

Ympäristökeskuksen omien autojen CO₂-päästöt kilometriä kohden nousivat hieman edellisvuoteen verrattuna, vaikka ajomäärät pysyivät samalla tasolla. Päästöt ovat laskeneet huomattavasti viime vuosina. Vuonna 2013 käytettiin kahdessa kaasuautoissa edellisvuotta huomattavasti enemmän bensiiniä, mikä selittää nousua päästöissä. Ympäristökeskuksella on kahdeksan autoa, joista kaksi on kaasukäyttöisiä.

Toiminnallisena tavoitteena ympäristökeskuksella oli käyttösähkön kulutuksen alentaminen kokonaissähkönkulutuksen osalta viidellä prosentilla verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoden 2013

kokonaissähkönkulutus oli 16 prosenttia alhaisempi kuin vuonna 2012, eli tavoite saavutettiin. Sähkönkulutuksen vähentämistä edistettiin toteuttamalla Ekokompassin mukaisia vuodelle 2013 asetettuja toimenpiteitä.

TEHTÄVÄMME

Asumisterveys

Asunnot

Asumisterveys kiinnostaa kuntalaisia

Asunnontarkastuksen toimenpidepyyntöjä käsiteltiin 317 kpl, ja niiden määrä kasvoi noin 10 % edellisvuodesta. Asumisterveyteen liittyvien toimenpidepyyntöjen keskimääräinen jonotusaika käsittelyyn lyheni viikolla aiemmasta ollen nyt 57 vuorokautta. Käsittelyajat olivat usein pitkiä tapauksien ollessa haastavia, mutta edellisvuoteen verrattuna käsittelyajat hieman nopeutuivat.

Noin puoleen tarkastuspyynnöistä oli syynä epäily kosteus- ja homevaurioista. Lisäksi ongelmia aiheuttivat ilmanvaihdon puutteet, tupakansavuhaitat, materiaalipäästöt, kylmyys ja melu. Todettujen epäkohtien poistamiseksi annettiin korjauskehotuksia.

Ympäristökeskuksessa kehitettiin edelleen kuntalaisten ja kiinteistöjen omistajien asumisterveysneuvontaa, jotta tarve varsinaisille toimenpidepyyntöjen käsittelyille ja tarkastuskäynneille vähenisi. Neuvonta oli pääosin puhelinneuvontaa, mutta sähköposti-neuvonnan määrä oli kasvussa. Neuvonnassa kommentoitiin esimerkiksi laajoja kuntotutkimusraportteja ja ohjattiin asukkaita ja isännöitsijöitä kosteusvaurioiden korjaamisessa.

Päiväkodit, koulut ja muut oleskelutilat

Sisäilman laatu huolestutti kouluissa ja päiväkodeissa

Uusia kouluja ja etenkin päiväkoteja koskevia ilmoituksia ja lausuntoja käsiteltiin 110 kappaletta, joka on hiukan enemmän kuin edellisvuonna.

Päivähoitotiloja, kouluja, oppilaitoksia, lastenkoteja sekä vanhainkoteja koskevien tarkastuspyyntöjen aiheena oli ensisijaisesti sisäilman laatu, erityisesti ilmanvaihdon puutteet sekä kosteus- ja homevauriot.

Poikkeuksellinen tilanne syntyi, kun Kumpulän alakoululaiset aloittivat lakon opetusviraston suljettua Kumpulassa sijaitsevan Käpylän peruskoulun sivupisteen ympäristökeskuksen terveyshaittaan perustuvan kehotuksen jälkeen. Vanhemmat vastustivat koulun sulkemista, mikä on poikkeuksellista, sillä useimmissa tapauksissa tilanne on päinvastainen.

Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin vajaa 70 % suunnitellusta määrästä.

Asiantuntijatoiminta

Kaupungin sisäilmaryhmän yhteistyö kaupungin eri hallintokuntien sisäilma-asiantuntijoiden kanssa jatkuu tiiviinä. Yhteistyö on tukenut etenkin kouluissa ja päiväkodeissa varsin yleisien sisäilmaongelmien ratkaisua.

Myös yhteistyö opetusviraston sisäilmaryhmän kanssa on toiminut hyvin. Uudet virastokohtaiset sisäilmaryhmät, joissa on myös ympäristökeskuksen edustus, aloittivat toimintansa varhaiskasvatusvirastossa sekä sosiaali- ja terveystieteiden virastossa.

Elintarvikkeet, liikehuoneistot ja tupakkavalvonta

Elintarvikehuoneistot

Elintarvikevalvontatulokset tulivat julkisiksi Oiva-järjestelmän kautta

Elintarvikevalvontatietojen julkistamista koskeva Oiva-järjestelmä otettiin käyttöön 1.5.2013. Oiva-raportissa elintarviketurvallisuutta arvioidaan hymynaamasyboleilla, joita on neljä: oivallinen, hyvä, korjattavaa ja huono. Oivassa ovat aluksi mukana elintarvikkeiden tarjoilu- ja myyntipaikat eli esimerkiksi ravintolat, laitoskeittiöt, myymälät ja kioskit. Oivan tarkastustulokset ovat luettavissa Oiva-raportteina internetissä (www.oivahymy.fi) ja vuoden 2014 alusta lähtien myös yritysten sisäänkäynnin yhteydessä.

Vuonna 2013 Helsingissä tehtiin 1163 Oiva-tarkastusta, joka on hieman yli puolet Helsingin kaikista suunnitelmallisista tarkastuksista. Tarkastuksissa 77 % huoneistoista sai arvosanan oivallinen tai hyvä. Suurin osa tarkastuksista tehtiin elintarvikkeiden tarjoilupaikkoihin kuten ravintoloihin, kahviloihin ja laitoskeittiöihin.

Elintarvikehuoneistoja koskevia tarkastuksia tehtiin 3128 kappaletta, joista 2349 oli suunnitelmallisia tarkastuksia. Omavalvonnan toteutumista ja elintarvikkeiden laatua seurattiin tarkastusten lisäksi myös mikrobiologisin näyttein. Niitä otettiin 2165 kappaletta, joista 2001 oli elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisia suunnitelmallisia näytteitä.

Elintarvikehuoneistojen hyväksymistä tai toimijan vaihtumista koskevia päätöksiä sekä uuden elintarvikelain mukaisia rekisteröinti-ilmoituksia käsiteltiin 743 kappaletta, mikä oli hieman enemmän kuin edellisvuonna. Noin kolmasosa ilmoituksista tuli sähköisen asiointijärjestelmän kautta, joka otettiin käyttöön vuoden 2013 alusta.

Elintarvikehuoneistoja koskevia hallinnollisia pakkokeinoja, kuten määräyksiä ja kieltoja, annettiin 34, mikä oli samalla tasolla kuin edellisvuonna. Määräykset koskivat lähinnä elintarvikehuoneistojen rakenteellisia ja toiminnallisia epäkohtia kuten suomen- ja ruotsinkielisten pakkausmerkintöjen puuttumista myynnissä olevista elintarvikkeista. Kahdessa tapauksessa elintarvikehuoneiston toiminta kiellettiin väliaikaisesti vakavien elintarviketurvallisuutta vaarantavien epäkohtien vuoksi.

Elintarvikevalvonta

Jääpalojen ja pizzatäytteiden laatua selvitettiin

Ympäristökeskuksen julkaisusarjassa ilmestyi seitsemän elintarvikevalvontaa koskevaa julkaisua. Elintarvikehuoneistoissa käytettävän jään mikrobiologista laatua koskeva julkaisu kokosi kansiin pääkaupunkiseudun yhteisen projektin tulokset. Lisäksi ilmestyi mm. riisin ja lihan sekä pizzatäytteiden laatua koskevat julkaisut.

Monivuotisista projekteista jatkettiin mausteiden laadun selvitystä ja aloitettiin konditoriatuotteiden laatua sekä liha- ja kalatuotteiden turvallisuutta palvelumyynnissä koskevat kaksivuotiset projektit. Lisäksi osallistuttiin kahteen Eviran valvontaprojektiin.

Elintarvikevalvontaan liittyviä valituksia käsiteltiin 645 kappaletta, joista 328 oli ruokamyrkytyspäilyjä ja loput muita elintarvikkeisiin liittyviä valituksia.

Ympäristökeskus jatkoi EU:n alueelta Helsinkiin tuotavien eläinperäisten elintarvikkeiden valvontaa Eviran toimeksiannosta. Ensisaapumistoimijoihin kohdistuneita tarkastuksia tehtiin kaikkiaan 91 kappaletta. Kolme ensisaapumiserää hylättiin asiakirjapuutteiden vuoksi.

Ympäristökeskus antoi aikaisempien vuosien tapaan lausuntoja uusista lainsäädäntöehdotuksista ja Eviran ohjeista. Ympäristökeskuksen asiantuntijoita osallistui muun muassa maa- ja metsätalousministeriön elintarvikehygienian asiantuntijaryhmään ja Eviran elintarvikevalvonnan auditointia ja elintarvikeketjun valvonnan koordinoitua koskeviin työryhmiin.

Tapahtumien elintarvikemyyntiä valvottiin ja koulutettiin

Ympäristökeskus tarkasti yhteensä 23 tapahtumaa elintarvike- ja terveydensuojelulain perusteella, mikä on saman verran kuin edellisinä vuosina. Tarkastuksia suunnattiin sellaisiin tapahtumiin, joihin oli odotettavissa

runsaasti osanottajia ja elintarvikemyyjä. Lisäksi ympäristökeskus osallistui kouluttajana useisiin tapahtumajärjestäjille suunnattuihin tilaisuuksiin.

Elintarviketoiminnan kannalta suurimpia tapahtumia vuonna 2013 olivat elokuinen Herkkujen Suomi - tapahtuma (noin 100 elintarviketoimijaa), toukokuussa järjestetty Maailma kylässä -festivaali (63 elintarviketoimijaa) ja lokakuun perinteiset Stadin silakkamarkkinat (noin 50 kalastajaa ja muuta elintarviketoimijaa). Eniten yleisöä keräsi heinäkuun The Tall Ships Races, jossa vieraili neljän päivän aikana yhteensä lähes puoli miljoonaa katsojaa.

Ruokamyrkytykset

Ympäristökeskus tutki 328 ruokamyrkytyspäilyä

Ruokamyrkytyspäilyjä selvitettiin yhteensä 328 kappaletta. Epäilyilmoituksista 80 % koski tapauksia, joissa sairastui vain yksi henkilö. Ruokamyrkytyspäilyjen määrä väheni hieman edellisestä vuodesta. Epidemioita todettiin 13, joka oli samaa tasoa kuin edellisvuonna.

Palvelutalon jouluruokailu sairastutti 20 henkilöä. Syynä oli mahdollisesti joulukinkun virheellinen käsittely. Botuliinitoksiini aiheutti yhden henkilön sairastumisen. Varmuutta taudinaiheuttajasta ei saatu. Norovirus aiheutti kolme pientä epidemioita.

Talousvesi

Talousvesi laadultaan jälleen hyvää

Ympäristökeskus valvoi Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) vesihuollon Helsingin alueelle toimittaman talousveden laatua sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen mukaisesti. Määritykset koskevat sekä mikrobiologisia että kemiallisia laatuvaatimuksia ja -suosituksia.

Ympäristökeskuksen suunnitelman mukaisesti MetropoliLab Oy otti talousvedestä 474 valvontanäytettä sekä lisäksi 8 uusintanäytettä. Toimitettu talousvesi täytti hyvälle talousvedelle asetetut laatuvaatimukset.

Hygieniahuoneistot

Uusista liikkeistä 54 ilmoitusta

Uusista kampaamoista, partureista ja kauneushoitoloista sekä solarium-, tatuointi- ja lävistysliikkeistä on tehtävä terveydensuojelulain mukaan ilmoitus terveystarkastajalle. Ympäristökeskus käsitteli 54 lain mukaista ilmoitusta.

Yksityistä terveydenhuoltoa harjoittavien toimijoiden uudet tilat tarkastettiin. Toukokuun loppuun mennessä tehtiin yhteensä 52 tarkastusta. Kesäkuusta alkaen tarkastusvastuu siirtyi sosiaali- ja terveystarkastajalle.

Tupakkalain ja nikotiinivalmisteiden valvonta

Uusia tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupia käsiteltiin 145 kappaletta

Tupakkavalvonnan keskeiset tehtävät liittyivät tupakan myynnin, tupakointikieltojen ja rajoitusten sekä tupakan mainonnan valvontaan. Helsingissä on 1290 tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan haltijaa.

Ympäristökeskus käsitteli 145 tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupaa. Suunnitelmallisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 180, kohteina vähittäismyyntipaikat ja kohteet, joihin on rakennettu erillinen tupakointitila. Lisäksi tarkastuksia tehtiin asiakasvalitusten perusteella. Ympäristökeskuksella oli myös edustus savuttomuutta edistävässä Savuton Helsinki -työryhmässä.

Lääkelain mukaisia nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntilupahakemuksia käsiteltiin 38 kappaletta.

Eläinten hyvinvointi ja terveys

Eläinlääkintähuolto

Edellisvuosien tapaan kaupunki osti lain edellyttämät eläinlääkintäpalvelut Yliopistolliselta eläinsairaualta. Eläinsairaalassa hoidettiin 11 116 helsinkiläistä potilasta. 38 % potilaista oli päivystystapauksia.

Löytöeläimet

Viikin löytöeläintalossa hoidettiin 871 löytöeläintä

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien yhteisessä löytöeläintalossa Viikissä hoidettiin 871 helsinkiläistä irrallaan tavattua tai huostaan otettua eläintä. Helsingin eläinsuojeluyhdistys (HESY) antoi uudelleensijoitusta tarvitseville eläimille jatkohoitoa sekä huolehti eläintenkuljetuksista.

Eläinsuojelutarkastukset

Kissojen osuus suurin eläinsuojelutarkastuksissa

Eläinsuojelutarkastuksia tehtiin 361 kappaletta. Suurin osa niistä perustui ilmoituksiin, joita yksityiset ihmiset olivat tehneet eläinsuojelueläinlääkärille havaittuaan epäkohtia eläimen hoidossa ja pidossa. Tarkastetuista eläimistä 37 % oli koiria, 39 % kissoja ja 24 % muita lemmikkieläimiä.

Lisäksi tarkastettiin eläinkaupat, tallit ja navetat sekä eläintapahtumat, -näyttelyt, -kilpailut ja muut kaupallisen eläintenpidon kohteet. Eläinkaupoissa ja talleissa havaitut vähäiset puutteet koskivat olosuhteita, joissa eläimiä pidettiin, sekä eläinten kuntoa.

Eläimien huostaanottojen määrä korkea

Yli puolessa niistä tarkastuksista, jotka perustuivat epäilyyn, jouduttiin käyttämään eläinsuojelulain mukaisia määräyksiä, kieltoja, kiiretoimenpiteitä tai muita toimenpiteitä. Yleisimpiä syitä määräyksiä tai kieltojen antamiseen olivat vakavat puutteet eläinten perushoidossa. Tilapäisten tai pysyvien huostaanottojen osuus kaikista toimenpiteistä oli edellisten vuosien tapaan korkea.

Eläinten hylkäämiset ja omistajan kyvyttömyys huolehtia eläimestä ja sen pitopaikasta olivat yleisimmät syyt eläinten uudelleensijoitukseen tai tilapäiseen hoitoon. Etenkin eläinten hylkäämisen yleisyys, yleensä joko tyhjäksi jääneeseen asuntoon tai selkeästi ulos jätettynä, lisäsi kiireellisiä toimenpiteitä. Yhteistyö sosiaaliviranomaisten, poliisin ja muiden viranomaisten kanssa jatkui edellisvuosien tapaan tiiviinä.

Eläintaudit

Raivotautiepäilyjä selvitettiin yhteistyössä läänineläinlääkäreiden ja epidemiologisen yksikön kanssa. Yleisimmin selvitykset aloitettiin ulkomailta tuodun aggressiivisen koiran purtua ihmistä. Raivotautia ei todettu.

Eläintautilain mukaisista toimenpiteistä ja menettelytavoista neuvoteltiin kaupungin epidemiologisen yksikön, läänineläinlääkäreiden sekä Eviran kanssa.

Eläinten vienti ja tuonti

Ympäristökeskuksen eläinlääkärit tekivät yhteensä 61 eläinten vientitarkastusta, joissa kirjoitettiin vientitodistukset yhteensä 294 eläimelle.

Tuontiepäselvyyksiin liittyen tehtiin 22 tarkastusta. Eläimen palauttamisesta lähtömaahan tai lopettamisesta tehtiin 13 päätöstä. Tarkastusten ja päätösten määrä väheni edellisvuodesta johtuen lainsäädäntömuutoksesta Viron tuontivaatimusten osalta. Suurin osa palauttamispäätökseen johtaneista tapauksista koski koiria, joilla ei ollut raivotautirototusta tai mikrosirua.

Ilmansuojelu

Helsingin ilmansuojelun toimintaohjelma ja varautumissuunnitelma

Ympäristökeskus käynnisti yhdessä kaupunkisuunnitteluviraston ja HSY:n kanssa selvityksen toimenpiteistä typpidioksidin raja-arvon saavuttamiseksi. Selvitystyö jatkuu vuonna 2014. Vuosiraja-arvo tulee saavuttaa Helsingissä viimeistään 1.1.2015, jolloin ympäristöministeriön myöntämä jatkoaika päättyy. Raja-arvon ylittyminen johtuu autoliikenteen päästöistä ja siitä, että uudet pakokaasumääräykset eivät ole vähentäneet päästöjä odotetusti. Liikenteen suorat typpidioksidipäästöt ovat jopa kasvaneet viime vuosina. Lisäksi kantakaupungin liikennemäärät uhkaavat kasvaa uusien asuinalueiden myötä.

Ilmansuojeluohjelman seuranta-aportti hyväksyttiin kaupunginhallituksessa keväällä 2013 ja lähetettiin edelleen ympäristöministeriöön ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY).

Laitosten ilmansuojelu

Suurista laitoksista, esimerkiksi energiantuotantolaitoksista, tulevia päästöjä säädelään ympäristölupamenettelyssä.

Pienet alle 50 megawatin polttolaitokset ovat rekisteröintivelvollisia. Niiltä on poistunut velvollisuus hakea ympäristölupaa ja ne kuuluvat normiohjauksen piiriin. Aiemmin luvan saaneet pienet polttolaitokset siirtyvät luvanvaraisesta toiminnasta rekisteröintimenettelyyn piiriin viimeistään vuoteen 2018 mennessä, ellei toiminnan muuttamisen vuoksi rekisteröintiä ole tarvetta tehdä aikaisemmin.

Vuosaaren voimalaitoksen ympäristölupamääräysten tarkistaminen lautakunnassa

Vuonna 2013 ympäristölautakunnassa oli vireillä Helsingin Energian Vuosaaren voimalaitoksen ympäristölupamääräysten tarkistaminen sekä useita Vantaalla sijaitsevan Vantaan Energia Oy:n jätevoimalaan liittyviä lupa-asioita. Lisäksi ympäristölautakunta antoi lausunnon Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY) pääkaupunkiseudun energiantuotantolaitosten ilmanlaadun yhteistarkkailusuunnitelmasta.

F-kaasujen valvonnan pilottiprojekti

Euroopan Unionin otsoniasetuksen ja F-kaasusetuksen tavoitteena on estää otsonikerroksen heikentymistä kansainvälisen Montrealin pöytäkirjan mukaisesti sekä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä.

Asetuksissa olevat mm. laitteiden huoltoa ja vuotojen ehkäisyä koskevat säädökset on sisällytetty niin sanottuun huoltoasetukseen. Huoltoasetukseen liittyen ympäristökeskus teki tarkastukset 24 eri tyyppisessä kiinteistössä, joissa on käytössä paljon jäähdytystekniikkaa. Kohteet olivat kiinteistöjä, jotka eivät ole ympäristönsuojeluviranomaisen normaalin valvonnan piirissä. Valtaosassa kiinteistöistä todettiin eri asteisia puutteita asetuksen määräysten noudattamisessa.

- Asetus otsonikerrosta heikentävistä aineista (EY) N:o 1005/2009
- Asetus tietyistä fluoratuista kasvihuonekaasuista (EY) N:o 842/2006
- Valtioneuvoston asetus 452/2009 otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta

Savuhaitat

Ilmanlaatuun vaikuttavat myös pienet paikalliset päästölähteet. Tällaisia ovat esimerkiksi hajupäästöjä aiheuttavat toiminnat tai kohteet, joiden aiheuttamia haittoja ympäristökeskus selvitti. Myös asuinkiinteistöjen lämmityksestä aiheutuvia savuhaittoja selvitettiin ja niihin puututtiin.

Useimmiten ilmoitetun aiheuttajakiinteistön haltijalle lähetettiin muistutuskirje ympäristönsuojelumääräysten asettamista velvoitteista. Muutamissa tapauksissa haitan esiintymistä selvitettiin tarkastuksin ja asukkaiden pitämään kirjanpitoon nojautuen.

Katupölyn torjunta

Rakennusviraston kanssa yhteisenä sitovana toiminnallisena tavoitteena oli, ettei katupölyn määrä ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja Mannerheimintien mittausasemalla. Ympäristökeskuksen tehtävänä on lähettää kastelupyynnöt rakennusvirastolle kolmen tunnin kuluessa siitä, kun ilmanlaatatiedot on saatu HSY:ltä. Katuverkon kastelupyynnöt ei tarvittu vuonna 2013.

Ympäristökeskus osallistui NASTA-tutkimusohjelmaan 2011–2013 ja julkaisi Nastarengas ja hengitettävä pöly -kirjallisuuskatsauksen nastarenkaiden pölyvaikutuksista. NASTA-tutkimusohjelmassa selvitettiin nastarenkaiden käytön vähentämisen vaikutuksia pääkaupunkiseudun ilmanlaatuun, liikenneturvallisuuteen ja tienpitoon.

Katupölyn torjunnan kehittämiseen tähtäävää REDUST-hanketta jatkettiin ympäristökeskuksen koordinoimana. Vuonna 2013 järjestettiin jälleen vuotuinen katupölyseminaari, jatkettiin demonstraatiotestejä sekä kustannustehokkaan strategian laadintaa ja viestittiin hankkeen tuloksista mm. uudella esitteellä.

- Nastarengas ja hengitettävä pöly -kirjallisuuskatsaus Kupiainen, K., Ritola, R.
- 2011–2014 EU LIFE+, Best winter maintenance practices to reduce respirable street dust in urban areas – demonstration of best practices, strategy development and implementation

Liikenteen päästöt ja niiden vähentäminen

Ympäristökeskuksen julkaisusarjassa julkaistiin selvitys Ympäristövyöhyke Helsingissä ja eräissä Euroopan kaupungeissa vuonna 2012. Selvityksen tavoitteena oli luoda yhteenveto Euroopan kaupungeissa käyttöön otetuista ympäristövyöhykkeistä ja niiden vaikutuksista kaupunkien ilmanlaatuun. Selvitys toimi taustamateriaalina keskustelulle Helsingin ympäristövyöhykkeen sääntöjen mahdollisesta muuttamisesta. Selvityksessä päädyttiin suosittelemaan nykyisen ympäristövyöhykkeen jatkamista sekä esitettiin kohdennettuja toimenpiteitä liikenteen pienhiukkas- ja typpidioksidipitoisuuksien vähentämiseksi.

Tarkastuslautakunta edellytti arviointikertomuksessaan vuonna 2010 kaupungin kaluston ympäristövaikutusten arvioimista ja niiden vähentämistä. Ympäristökeskus selvitti vuosina 2012–2013 hallintokunnille tehdyillä kyselyillä kaupungin kaluston määriä, tyyppejä ja vuosimalleja. Kyselyillä kartoitettiin myös muun muassa ajosuoritteita ajoneuvoryhmittäin sekä polttoaineiden kulutuksia. Vuonna 2013 kysely liitettiin osaksi kaupungin ympäristöraportoinnin tiedonkeruuta. Kuljetusten ympäristövaikutusten selvittämistä jatketaan, ja tavoitteena on kaupungin omien työkoneiden ja kuljetuspalveluiden ympäristöhaittojen vähentäminen.

- [Ympäristövyöhyke Helsingissä ja eräissä Euroopan kaupungeissa vuonna 2012](#) Männikkö, J.-P., Salmi, J.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

Kaupunginvaltuusto päätti 25.9.2013 uudesta ympäristötoimen johtosäännöstä. Sen mukaan ympäristölautakunnan ja ympäristökeskuksen tehtävänä on vuoden 2014 alusta koordinoita energiatehokkuuteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvää ohjausta, neuvontaa ja tiedotusta.

Ympäristökeskus käynnisti syksyllä 2013 kaupungin valtuustostrategian mukaisen selvityksen, jossa arvioidaan kasvihuonekaasupäästöjen kehittymistä aina vuoteen 2050 asti, jolloin Helsingin visiona on olla hiilineutraali. Selvityksessä arvioidaan kustannustehokkaimmat keinot, joilla kaupungin alueen päästötä voidaan alentaa 30 % vuosien 1990–2020 välisenä aikana. Selvitys valmistuu huhtikuussa 2014.

Stadin ilmasto -internetsivusto www.stadinilmasto.fi avattiin vuoden 2013 alussa. Se kokoaa yhteen kaupungin ilmastotyön ja toteuttaa kaupungin strategiaa profiloitumisesta ilmastomyönteiseksi kaupungiksi. Sivustolta voi tilata Stadin ilmasto -uutiskirjeen, jossa kerrotaan kaupungin uusista ilmastoteoista. Uutiskirje julkaistiin kuusi kertaa vuoden 2013 aikana.

Kumppanuudet ilmastonmuutoksen hillinnässä

Ympäristökeskus osallistui kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkoston asioiden valmisteluun. Helsinki toteutti aloitteita keskittyen erityisesti päästövähennysselvitykseen ja

ilmastovaikutusten huomioimiseen investointien suunnittelussa (valmisteltiin yhdessä Turun kaupungin kanssa).

Ilmastokumppaneiden toiminta vakiintui ja kasvoi vuonna 2013

Helsinki on vuoden 2013 loppuun mennessä allekirjoittanut ilmastositoumuksen jo 47 ilmastokumppanin kanssa. Verkosto on laajentunut uusilla merkittävillä yrityksillä sekä korkeakouluilla ja tutkimuslaitoksilla.

Keväällä järjestettiin Ilmastokumppaneiden ensimmäinen työpaja. Osallistuminen tähän kaksiosaiseen työpajaan oli aktiivista. Tuloksena syntyi 15 uutta hankeideaa, jotka liittyvät avoimeen dataan, älykkääseen liikkumiseen, rakennusten energiatehokkuuteen sekä Kalasataman Smart City -hankkeeseen. Useita työpajan hankeideoita edistettiin vuoden 2013 loppupuoliskolla.

Vuonna 2013 laadittiin myös ensimmäinen Ilmastokumppaneiden seurantaraportti. Siinä kerrottiin vuonna 2012 tehtyjen 118 ilmastositoumuksen toteuttamisesta. Vuoden 2012 aikana 22 sitoumusta toteutui kokonaan. 72 sitoumuksen toteutus on hyvässä vauhdissa. Suurin osa sitoumuksista koskee energiansäästöä ja energiatehokkuutta. Raportoineiden yritysten tietojen perusteella Ilmastokumppaneiden kokonaispäästöt vuonna 2012 olivat yhteensä noin miljoona tonnia hiilidioksidia. Kumppanit tehostivat toimiaan hyvin jo verkoston ensimmäisenä toimintavuotena 2012. Uusiutuvan energian käytön osuus kokonaisenergiasta oli noin 17 %, energiankulutus väheni keskimäärin noin 4 %, jätteiden hyötykäyttöaste oli keskimäärin 84 % ja keskiarvoinen päästöraja henkilöautoille oli 137 g/km.

- Ilmastokumppaneiden sivut: www.ilmastokumppanit.fi
- [Ilmastokumppaneiden seurantaraportti](#)

Liikenteen ilmastovaikutusten pienentäminen

Ilmansuojelutyöryhmä hyväksyi ehdotuksen, jonka mukaan vähäpäästöisten henkilöautojen kriteerejä tarkistetaan ja kaupungin ajoneuvohankintojen kilpailutuksessa huomioidaan uusiutuvat polttoaineet. Ehdotus on menossa kaupunginhallitukseen alkuvuodesta 2014. Ympäristökeskus seuraa vuosittain Helsinkiin rekisteröityjen vähäpäästöisten ajoneuvojen ja niille myönnettyjen pysäköintietuuksien määriä.

Ympäristölautakunta antoi lausunnon kaupunkisuunnitteluviraston laatimasta luonnoksesta Helsingin pysäköintipolitiikaksi.

Ruokaketjun ilmastovaikutukset

Kaupungin ruokapalveluiden hiilijalanjälki selvitettiin

Helsingin kaupungin omien ruokapalveluiden eli Palmian catering-palveluiden hiilijalanjälki selvitettiin ympäristökeskuksen, Palmian ja hankintakeskuksen yhteishankkeessa. Hankkeesta julkaistiin loppuraportti. Kaupungin toimijoiden lisäksi hankkeen ohjausryhmässä toimivat Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT), Suomen ympäristökeskus (Syke) ja Ruokatieto ry.

Toteutetun laskennan mukaan Palmian catering-palvelujen päästöt olivat noin 24 000 tonnia hiilidioksidiekvivalenttia, joka vastaa 6 % koko kaupunkioorganisaation suorista kasvihuonepäästöistä. Määrä vastaa lähes puolta kaupungin joukkoliikenteen polttoaineiden päästöistä.

Ruokapalvelujen aiheuttamista päästöistä 58 % syntyi ruuan alkutuotannossa, 41 % Catering Pakkalan tuotantolaitoksen ja keittiöiden energian kulutuksesta ja 1 % sisäisistä ruokakuljetuksista. Lihatuotteiden osuus ruuan päästöistä oli noin puolet ja maidon noin kolmannes.

Päästölaskentaan sisällytettiin ruuan pääraaka-aineet, jotka muodostavat suurimman osan aterioiden ilmastovaikutuksista. Raaka-aineiden päästöjen laskenta pohjautui suomalaisen ruoan keskimääräisiin päästötietoihin. Laskentaan sisältyi myös Catering Pakkalan tuotantolaitoksen sekä keittiöiden energiankulutus. Keittiöiden osalta energiankulutusluvut perustuivat arvioihin, sillä mitattua tietoa niistä ei ole saatavilla. Laskennassa huomioitiin lisäksi Palmian sisäisten ruokakuljetusten päästöt.

Laskennan avulla toteutettiin Helsingin ruokaketjun ilmastovaikutusarvion ensimmäinen vaihe. Ruokaketjun ilmastovaikutuksia arvioidaan osana Helsingin kaupungin Ruokakulttuurin kehittämisvalinnat -ohjelmaa. Tulosten avulla pyritään lisäämään ruokaketjun toimijoiden tietoisuutta ruokaketjun ilmastovaikutuksista.

Päästölaskennan tuloksia tullaan hyödyntämään Palmian catering-palvelujen ympäristötyön jatkamisessa. Kehitetyn laskurin avulla pystytään kaupungin ruokapalveluiden päästöjä seuraamaan jatkossa ja laskurilla voidaan laskea myös ruokapalveluiden muita ympäristövaikutuksia. Hankkeen aikana kerättiin lukuisia toimenpidemahdollisuuksia päästöjen vähentämiseksi, joita voidaan hyödyntää yhteistyössä Palmian, hankintakeskuksen ja muiden ruokatoimijoiden kanssa.

Energia- ja ilmastoneuvontaa asukkaille

ASIAA! asukkaiden ilmastoteoista

Asukkaiden ilmastoteot asuinalueilla (ASIAA!) -hanke on osa Motivan rahoittamaa valtakunnallista energianeuvontaverkostoa. Hanke aloitti toimintansa elokuussa 2012 ja sitä koordinoi ympäristökeskus. Hankkeessa annetaan asukaslähtöistä energianeuvontaa Helsingin, Espoon ja Vantaan asukkaille.

Vuoden 2013 aikana hanke neuvoi 1822 kuluttajaa, järjesti itse tai osallistui 64 energia-aiheiseen tilaisuuteen ja toimi aktiivisesti yhteistyössä asukkaiden, alueellisten toimijoiden, kaupunkien eri virastojen sekä muiden ilmasto- ja energianeuvontaa antavien organisaatioiden (Ilmastoinfo, Uudenmaan liitto, energiayhtiöt, erilaiset järjestöt ja muut yhteisöt) kanssa.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen työkaluja kaupunkisuunnittelijoille

Ilmastonmuutokseen sopeutumista edistettiin ympäristökeskuksen koordinoimassa Ilmastonkestävä kaupunki – työkaluja suunnitteluun (ILKKA) -hankkeessa. Siinä luodaan suunnittelutyökaluja ja -ohjeistuksia, joiden avulla kaupunkisuunnittelijat voivat ottaa ilmastonmuutoksen huomioon.

Vuoden kuluessa kehitettiin Helsingille viherkerroinmenetelmä ja kartoitettiin kaupungin hiilinielut. Lisäksi tehtiin ilmastotyön vertaisarviointi, jonka tuloksena Helsingille ehdotettiin ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen tiekartan tekemistä. Vertaisarvioinnista laadittiin julkaisu Helsingin, Lahden ja Turun kaupunkien vertaisarvio ilmastopolitiikasta ja hulevesien hallinnasta.

Luonto ja luonnoneläimet

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Biotooppikartoituksessa kerättiin tietoja myös haitallisista vieraslajeista

Biotooppikartoitusta jatkettiin osana Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelmaa 2008–2017. Vuonna 2009 käynnistyneen kolmivuotisen hankkeen tavoitteena on kartoittaa Helsingin luontotyyppit. Maastokartoitusten pohjaksi koottu esikuviointiaineisto luodaan muokkaamalla kaupungin muuta tietoaineistoa. Esikuviointiaineisto kattaa noin 80 km² kaupungin pinta-alasta.

Vuonna 2013 luontotyyppikuviointia tarkennettiin maastotöinä läntisessä Helsingissä jo aiemmin peruskuvioituilla alueilla. Syyskaudella saatiin kattavasti tarkistettua Tali-Pajamäki-Pitäjänmäki -kokonaisuus, pääosa pohjoista Maununnevaa ja osa Keskuspuistoa Länsi-Pakilassa. Talvikaudella maastokuvioaineistoa muokattiin ja valmisteltiin julkaistavaksi Luontotietojärjestelmässä.

Kuviotietoina tallennettiin lisätietoja kuvioiden ominaispiirteistä. Kartoituksen yhteydessä kerättiin tietoja myös haitallisten vieraskasvilajien esiintymisestä.

Kartoituksen tuloksia voidaan hyödyntää muun muassa kaavoituksessa sekä luonnonhoidon ja luonnonsuojelun suunnittelussa.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden kohteiden inventointi valmistui

Vuonna 2011 aloitettu kaupungin omistamien metsien luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden kohteiden inventointi valmistui lukuun ottamatta saaristoa. Työhön saatiin tukea Ympäristöministeriöltä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta (METSO-ohjelma) 2008–2016, joka on osaltaan Suomen kansallista biodiversiteettisopimuksen toimeenpanoa.

METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet täyttäviä kohteita löytyi Helsingistä kaikkiaan noin 1180 hehtaaria (METSO-kriteerien I ja II -luokat). Löytyneistä kohteista suurin osa on runsaslahopuustoisia kangasmetsiä. Niitä on 656 hehtaaria, kalliometsiä on 460 hehtaaria ja lehtoja 251 hehtaaria. Erilaisia arvokkaita soita ja pienvesien ympäristöjä löytyi yhteensä 77 hehtaaria. Pian METSO-kriteerit täyttäväksi kehittyviä alueita löytyi 266 hehtaaria (METSO-kriteerien III-luokka). Lisäksi inventoinnissa huomioitiin metsien kytkeytyneisyyden kannalta tärkeät alueet, vaikka METSO-kriteerit eivät niillä täytyneetkään. Tällaisia alueita on 108 hehtaaria.

Löytyneistä METSO-kohteista arvokkaimmat ovat yhtenäisiä kokonaisuuksia, jotka ylläpitävät monimuotoisuutta hyvin. Ne toimivat myös lähdealueina, joista lajit voivat levitä pienialaisemmille kohteille. Inventoinnin tulokset on tallennettu Helsingin kaupungin luontotietojärjestelmään.

Luonnonsuojelualueet

Kallahdenharjun ja Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualueet sijaitsevat yhdellä Helsingin kolmesta Natura 2000 -alueesta. Ne ovat viikossa käytössä varsinkin kesäaikaan. Ongelmana on lisääntyvän käytön aiheuttaman maaston kulumisen lisäksi haitallisen vieraslajin, kurturuusun, leviäminen ja rantaniityn umpeenkasvu. Näihin kysymyksiin etsittiin ratkaisua Kallahdenharjun ja Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien päivityksessä vuonna 2013. Työ eteni hyvässä vuorovaikutuksessa rakennusviraston vetämän Kallahden hoito- ja kehittämissuunnitelmatyön kanssa.

Vanhankaupunginlahti

Vanhankaupunginlahden linnuston jokavuotista seurantaa jatkettiin. Pitkän aikavälin seurantatieto antaa hyvän pohjan tulevalle hoito- ja käyttösuunnitelman päivitykselle, joka alkaa vuonna 2014.

Kaupunkieläimet

Ympäristökeskus osallistui BirdLifen vuoden lajin selkälokin inventointiin Helsingin kaupunkikattojen osalta. Selkälokin poikastuotanto katoilla oli hiukan yli 1 lentopoikasta/pari eli varsin hyvä. Myös muiden kaupunkilokkien seurantaa jatkettiin. Päiväkoteja ja leikkipuistoja varten tehtiin opetusfilmi ”Lokinpoikasten siirto päiväkodin pihalta”.

Loka-marraskuussa järjestettiin Kerro kartalla -kysely viidestä helposti tunnistettavasta kaupunkinisäkkäästä. Kyselyyn ilmoitettiin yhteensä 1750 havaintoa. Kettu ja rotta viihtyvät ydinkeskustassa, mutta mäyrä on vasta alkanut kaupunkilaistua. Kyselyn tuloksista julkaistiin tiedote joulukuussa, ja niistä uutisoitiin melko laajasti mediassa.

Vedet

Helsingin merialue ja jätevedet

Levätilanne normaali

Levätilanne Helsingin ulko- ja sisäsaaristossa oli kesällä 2013 kokonaisuudessaan tavanomainen ja levämäärät seurasivat pääosin pitkän ajan keskiarvoja. Helsingin merialueilla esiintyi vain satunnaisesti sinilevien muodostamia pintaesiintymiä. Keskikesällä merialueella havaittiin voimakasta syvän veden kumpuamista, joka aiheutti pintavesien normaalia viileämmät lämpötilat heinäkuussa. Rannikonläheinen vesi oli myös ajoittain poikkeuksellisen kirkasta ja näkösyvyudet olivat suuret.

Merialueen yhteistarkkailuohjelma uudistettiin

Merkittävin vesistötutkimushanke on Helsingin ja Espoon kaupunkien jätevesien vesistövaikutusten yhteistarkkailu, jossa seurataan jätevesien aiheuttaman kuormituksen vaikutuksia vesistöön. Vuoden 2013 aikana tarkkailuohjelma uudistettiin ja yhteistarkkailuun liittyivät ympäristötarkkailuvolliset tahot HSY, Helsingin satama, Helsingin Energia, Fortum Power and Heat Oy, Espoon tekninen keskus sekä Arctech Shipyards Oy.

Vuoden 2013 jätevesien velvoitetarkkailun osalta voidaan todeta, että jätevesien purkualueiden keskimääräiset veden rehevöityneisyyttä ilmentävät suureet eivät juurikaan eroa vertailualueena toimivan Länsi-Tontun kokonaismääristä.

T/A Muikulla tutkittiin jälleen merialueen pohjan tilaa

Elokuussa 2013 toteutettiin Itämerihaaste-projektin puitteissa T/A Muikulla tutkimusmatka, jonka tarkoituksena oli kartoittaa Helsingin edustan merialueen pohjan kunto sekä sisäisen ravinnekuormituksen osuutta merialueen rehevöitymisessä laajentaen edellisvuonna tehdyn tutkimusmatkan tuloksia. Tutkimuksessa todettiin, että noin 40 % tutkituista pohjista oli hapettomia ja että ravinteiden sisäinen kuormitus on alueella merkittävää.

Tutkimuksessa pystyttiin tunnistamaan sisäiselle kuormitukselle riskialttiit alueet Helsingin, Espoon ja Sipoon merialueella sekä laskemaan arvioita hetkellisestä ja pitkäaikaisesta fosforin kokonaiskuormituksesta meren pohjasta. Tämän lisäksi arvioitiin sisäisen kuormituksen vaikutusta levien kasvuun. Pääosa levistä on merialueella typpiravinteiden ja typpi- ja fosforiravinteiden yhteisesti rajoittamia.

Itämerihaaste

Turun ja Helsingin kaupungit tekivät kaupunginjohtajien aloitteesta kesäkuussa 2007 sitoumuksen Itämeren tilan parantamiseksi. Itämerihaasteessa kaupungit pyrkivät vähentämään omien toimintojensa aiheuttamaa vesistökuormitusta sekä haastavat muita tahoja mukaan suojelutyöhön.

Uudistettu toimenpideohjelma tuo entistä paremmin esille kaupungin Itämeri-työtä

Ympäristökeskus koordinoi Helsingin kaupungin oman Itämeri-toimenpideohjelman toteutusta ja seurantaa. Ohjelmaa toimeenpanee kaupungissa yksitoista eri hallintokuntaa, uusimpana Korkeasaaren eläintarha ja opetusvirasto. Itämerihaasteen uudistettu toimenpideohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 25.11.2013. Ohjelmassa kaupungin Itämeri-toimenpiteet on jaoteltu temaattisesti viiteen osa-alueeseen: kirkkaat rannikkovedet, hyvinvoiva meriluonto, puhdas ja turvallinen meriliikenne, suunnitelmallinen vesialueiden käyttö ja aktiivinen Itämeri-kansalaisuus.

Vuoden aikana järjestettiin suuren yleisön kerännyt ”Meremme tähden” -tapahtuma Raumalla Raumanmeren rotareiden kanssa, osallistuttiin muun muassa Porin SuomiAreenaan ja järjestettiin järjestyksessä toinen Helsingin ja Espoon merialueiden tilaa kartoittanut tutkimusmatka tutkimusalue Muikulla. Yhteistyössä Suomen ympäristökeskuksen kanssa osallistuttiin Suomenlahti 2014 -vuoden tapahtumien suunnitteluun, ja John Nurmisen Säätiön kanssa osallistuttiin Itämeren suojelun hyväksi Jätkäsaarenrantaan valmistuvan Horisontti-taideteoksen suunnitteluun ja toteutukseen. Teos jää valmistuttuaan ympäristökeskuksen omistukseen.

Itämerihaasteen verkosto kasvanut yli 200 toimijaan

Ympäristökeskus koordinoi yhteistyössä Turun kaupungin kanssa muiden Itämerihaasteen vastaanottaneiden tahojen toimenpideohjelmien toteutusta ja seurantaa Suomessa ja kansainvälisesti. Vuoden lopussa Itämerihaasteen on ottanut vastaan yli 200 organisaatiota. Haasteen vastaanottajille tiedotettiin Helsingin ja Turun toimenpideohjelman päivivityöstä, ja verkoston jäsenet kutsuttiin tammikuussa 2014 järjestettävään toimenpideohjelman julkistusseminaariin.

Vuonna 2013 käynnistetty Citywater-hanke edistää Itämerihaasteen leviämistä Baltian maissa ja toteuttaa muun muassa uusia hulevesi-investointeja Helsingissä, Turussa ja Tallinnassa vuosien 2013–2015 aikana.

Purot, lammet ja lähteet

Saunapellonpuiston lammessa toteutettiin kalojen poistopyynti

Ympäristökeskus seuraa 34 Helsingin puron ja 21 lammien veden laatua ottamalla säännöllisesti vesinäytteitä.

Erityisseurannassa on Saunapellonpuiston lampi Viikissä, jonka tilaa ympäristökeskus seuraa yhteistyössä Helsingin rakennusviraston, yliopiston ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Lammella toteutettiin kesällä 2012 kalojen poistopyynti ja kunnostustoimia tullaan seuraavina vuosina jatkamaan.

Julkaisu Helsingin lähteistä ja niiden kunnosta

Helsingin lähteet kartoitettiin vuosina 2011–2013 rakennusviraston ja ympäristökeskuksen yhteisprojektissa. Lähteistä määritettiin muun muassa tyyppi, koko, sijainti, veden virtaus ja veden laatu. Lisäksi tehtiin havaintoja lähteiden kunnosta ja ympäristöstä, sekä annettiin kunnostusehdotuksia. Lähteiden inventointitulokset julkaistiin YMK:n julkaisusarjassa (17/2013). Täyttömäkien sisältä vettä purkavien lähteiden veden haitta-ainepitoisuuksia analysoitiin jatkotutkimuksena.

Östersundomin lampien ekologinen laatu

Östersundomin kahdella lammella (Storträsk ja Hältingträsk) aloitettiin veden laadun ja ekologisen tilan seuranta- ja kunnostusprojekti. Lammilta haettiin ympäri vuoden vesi-, kasviplankton- ja eläinplanktonnäytteitä. Syksyllä haettiin pohjaeläinnäytteitä. Tutkimuksessa käytetään hyväksi vuonna 2013 valmistunutta opinnäytetyötä, jossa tutkittiin Storträskin veden laadun pitkäaikaismuutoksia paleolimnologisin menetelmin. Tutkimusta jatketaan vuonna 2014, jolloin tutkitaan veden laadun lisäksi muun muassa vesihyönteisiä.

Vesiensuojelu

Lupalausuntoja ruoppauksesta ja rantojen rakentamisesta

Vesiensuojelua koskevia lupalausuntoja annettiin pääasiassa vesilain mukaisista merialueen ruoppaus- ja täyttöhakemuksista ja rantojen rakentamisesta. Lisäksi lausuntoja annettiin merenalaisten kaapelien sekä siltojen rakentamisesta ja jätevesien johtamisesta. Vesilain mukaisista hankkeista annettiin yhteensä yhdeksän lausuntoa.

Helsinkiin tulvastrategiasta yhteenveto

Ympäristökeskus osallistui kaupungin tulvastrategiatyöryhmän työskentelyyn sekä Uudenmaan liiton johtaman tulvatyöryhmän työskentelyyn. Helsingin tulvastrategian toteutumisesta laadittiin yhteenveto lautakunnalle. Ympäristökeskus osallistui lisäksi kiinteistöille tarkoitettujen tulviin varautumisen ohjeen tekemiseen sekä erilaisiin tulviin liittyviin projekteihin mm. Geologian tutkimuskeskuksen ClipLive-projektiin.

Hulevesistä lisää tietoa ja ohjeistusta

Ympäristökeskus on kerännyt hulevesinäytteitä eri kohteista Helsingissä vuosina 2010 ja 2011. Tuloksista on työstetty julkaisua, joka valmistuu alkuvuodesta 2014.

Helsingin hulevesistrategian toimenpiteiden toteutumisesta laadittiin yhteistyössä muiden hallintokuntien kanssa yhteenveto kaupunginhallitukselle ja eri lautakunnille.

Ympäristökeskus koordinoi ja osallistui ILKKA-hankkeen yhteydessä Helsingin, Turun ja Lahden hulevesiohjelmien ja strategioiden vertaisarviointiin.

Rakennustyömaiden hulevesien käsittelyä koskeva ohje valmistui ympäristökeskuksen koordinoimana ja on otettu käyttöön. Ympäristökeskus osallistui myös useisiin kaavoitukseen liittyviin hulevesiä koskeviin yhteistyökokouksiin ja antoi lausuntoja eri hankkeiden hulevesien käsittelystä. Ympäristökeskus on lisäksi mukana hulevesistrategian pilottihankkeen seurannassa sekä hulevesistrategian seurantaryhmässä ja pks-yhteistyössä Espoon ja Vantaa hulevesiryhmien kanssa.

Ympäristöhaittoja tutkittiin Mätäjoella, Kapellivikenissä ja Vuosaarella

Toukokuun lopulla pääsi Mätäjokeen teollisuusliuotinta, jonka ympäristöhaittojen selvittämiseen osaltaan ympäristökeskus osallistui. Päästöpäivän jälkeisenä päivänä ja seuraavan viikon aikana ympäristökeskus otti vesi-, sedimentti- ja kalanäytteitä sekä seurasi muiden Mätäjoelle tutkimuksia jatkaneiden tahojen, mm. ympäristökonsultin, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen sekä Virtavesien hoitoyhdistys ry, työtä ja tutkimusten raportointia. Selvitysten mukaan kalakanta menehtyi Mätäjoella päästökohdasta merelle asti, mutta muuten vesistö elpyi nopeasti tuhoista. Mätäjoen toipumista seurataan edelleen vuonna 2014.

Krapuojan varressa olevalla pumppaamalla tapahtui syyskuussa ylivuoto, jonka seurauksena Kapellivikenin (Kappelihahti) veden laatu heikkeni merkittävästi ja lahdella havaittiin kalakuolemia. Ympäristökeskus otti lahdella näytteitä ja seurasi lahden toipumista ylivuodosta. Ylivuodon vaikutukset näkyivät lahdella useiden vuorokausien ajan, mm. lahden happipitoisuudessa ja ulosteperäisten bakteerien määrässä, mutta lahti toipui ylivuodosta parissa viikossa.

Vuosaaren satamassa tapahtui marraskuussa kemikaalionnettomuus, jossa ympäristöön pääsi vapautumaan dimetyyli bentseeniä, joka on myrkyllistä vesieliöille ja jolla voi olla ympäristössä pitkäaikaisia vaikutuksia. Ympäristökeskus käynnisti Vuosaaren sataman edustan merialueella veden laadun ylimääräisen tarkkailun, jonka tarkoituksena oli selvittää haitallisen aineen leviämistä ja mahdollisia ympäristövaikutuksia. Seurannan tulosten perusteella kemikaalivuodon ympäristövaikutus oli havaittavissa useita päiviä Vuosaaren sataman edustan merialueella, mutta sen vaikutus ei kuitenkaan ulottunut läheiselle Natura-alueelle.

Vesihuolto

Vesihuoltolain mukaiset päätökset

Ympäristökeskus käsitteli yhteensä 11 vesihuoltolain mukaista vesijohdosta tai viemäristä vapauttamishakemusta.

Vesihuollon kehittämistä suunnitelmia ja lausuntoja

Ympäristökeskus osallistui seudullisen vesihuollon kehittämiseen kuntatekniikan yhteistyöprojektissa HSY:n, Espoon ja Vantaan kanssa. Ympäristökeskus oli myös mukana laatimassa Helsingin kaupungin vesihuollon kehittämissuunnitelmaa. Ympäristökeskus antoi kaupunginhallitukselle lausunnot Helsingin, Espoon ja Vantaan vesihuollon kehittämissuunnitelmista. Myös vesihuoltolain muuttamisesta ja Villingin vesiosuuskunnan toiminta-alueesta annettiin lausunto kaupunginhallitukselle. Vantaanjoen vesihuollon tilaa seurataan osallistumalla Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen jätevesijaoston toimintaan.

Ympäristökeskuksessa laadittiin ohje työmaavesien käsittelylle. Työmaavesiä syntyy runsaasti eri rakennus- tai saneeraustyömailla, joilla kaivetaan maata. Ohjeessa kerrotaan, miten erilaisilla työmailla syntyvien vesien poistamisessa tulee menetellä, jotta vesistä ei aiheudu haittaa vesistöille tai muulle ympäristölle. Ohjeeseen on lisäksi koottu Helsingissä vesien johtamisen edellyttämät luvat ja sopimukset sekä lisätietoja antavat tahot yhteystietoineen.

Pohjaveden laadun seuranta

Helsingin I-luokan pohjavesialueille rakennettaessa vaaditaan rakentamiseen liittyvä pohjaveden laadun seuranta. Ympäristökeskus on antanut 4 pohjavesilausuntoa eri rakentamiskohteista.

Ympäristökeskus osallistuu myös HSY:n johdolla käynnistyneeseen ja Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen työstämään seudullisen pohjavesialueselvityksen ohjausryhmätyöskentelyyn. Kyseinen pohjavesiselvitys korvaa Helsingin I-luokan pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivittämisen, joka on ympäristökeskuksen vastuulla. Selvityksen yhteydessä laaditaan pääkaupunkiseudun pohjavesialueiden yhteinen tarkkailuohjelma.

Uimarantavedet

Uimarantojen sinilevämäärät pysyivät vähäisinä

Ympäristökeskus valvoi 27 yleisen uimarannan veden laatua uimakauden 15.6.–31.8. aikana. Näistä uimarannoista kolme sijaitsee Vantaanjoen rannalla ja muut merenrannalla. Helsingin uimarannoista 12 on suuria yleisiä uimarantoja eli niillä arvioidaan käyvän vähintään 100 uimaria päivässä.

Helsingin uimarantojen veden mikrobiologinen laatu oli pääasiassa hyvä, kuten aikaisempina vuosinakin. Uimarantavesinäytteitä otettiin yhteensä 138 kappaletta.

Sinilevää havaittiin kesällä 2013 verraten aikaisessa vaiheessa, mutta sinilevämäärät pysyivät useimmiten vähäisinä. Vähäisiä määriä sinilevää havaittiin useilla rannoilla heinäkuun puolesta välistä elokuun puoleen väliin saakka. Elokuun lopussa sinilevää havaittiin enää muutamalla uimarannalla. Vantaanjoen uimarannoilla sinilevää ei havaittu lainkaan.

Suuret yleiset uimarannat hyvässä kunnossa

Suuret yleiset uimarannat luokitellaan neljän uimakauden uimavesinäytteiden tulosten perusteella neljään eri luokkaan: erinomainen, hyvä, tyydyttävä ja huono. Uimavesiluokitukseen vaikuttavat uimavedessä todettujen suolistoperäisten enterokokkien ja E. coli – bakteerien määrät. Luokitukset on tehty ensimmäisen kerran

vuonna 2011 ja ne päivitetään vuosittain. Uimakauden 2013 jälkeen seitsemän uimarantaa arvioitiin erinomaiseksi, neljä hyväksi ja yksi tyydyttäväksi. Huonoon luokkaan ei sijoittunut yksikään Helsingin suurista yleisistä uimarannoista.

Ympäristökeskus julkaisi 2013 suurten yleisten uimarantojen hygieniää, uimavesiluokitusta ja kuluttajaturvallisuutta koskevan yhteenvedon. Helsingin suurten yleisten uimarantojen hygieniä ja siisteys olivat hyviä. Uinninvalvonta oli järjestetty 14 uimarannalla.

Uima-allasvedet

Uima-allasvesien laatu todettiin hyväksi

Ympäristökeskus valvoi säännöllisesti 12 uimahallin, kahden maauimalan ja 38 muun yleisen allastilan, kuten hotellien, koulujen ja kuntoutuslaitosten, uimaveden laatua. Allasvesinäytteitä otettiin yhteensä 937 kappaletta.

Lisäksi aloitettiin lasten leikkikenttien yhteydessä sijaitsevien kahluualtaiden näytteenottoprojekti. Projektin tarkoituksena on selvittää kahluualtaiden veden hygieeninen laatu kahden vuoden perusteella. Kahluualtaista otettiin kesällä 2013 yhteensä 36 näytettä ja projektin mukainen näytteenotto jatkuu kesällä 2014.

Melu

Meluntorjunnan suunnitelmat ja meluselvitykset

Ympäristökeskus jatkoi Helsingin meluntorjunnan toimintasuunnitelman 2008 toteuttamista ja laati siitä seurantakatsauksen ympäristölautakunnalle. Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistus 2013 valmistui ja hyväksyttiin kaupunginhallituksessa.

Ympäristökeskus osallistui rakennusviraston Melua vaimentavat päällysteet -selvityksen ohjaukseen ja rahoitukseen. Espoon, Kauniaisten, Vantaan ja Helsingin yhteistyönä laadittiin kiinteistöjen omatoimiseen meluntorjuntaan opastavaa esitettä.

Ympäristölautakunta antoi lausunnon Helsinki-Vantaan lentoaseman liikenteen meluntorjunnan toimintasuunnitelmasta.

- [Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistus 2013](#), yhteenvedo

Alueidenkäytön ympäristövaikutukset

Ympäristökeskuksen asiantuntijat osallistuivat useisiin kaavoitusryhmiin ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan Natura-arvioinnin ohjaukseen. Ympäristötoimi antoi 40 lausuntoa asemakaavaehdotuksista ja 62 kannanottoa kaavojen osallistumis- ja arviointisuunnitelmista ja asemakaavaaluonnoksista. Lausunnot annettiin myös Koivusaaren, Meri-Rastilan länsirannan ja Pohjois-Haagan itäosan osayleiskaavaehdotuksesta sekä Sipoon Immersbyn osayleiskaavaaluonnoksesta. Ympäristökeskus antoi lausunnon Uusimaa-ohjelman ja sen ympäristöselostuksen luonnoksesta sekä Arabianrannan, Toukolan ja Vanhankaupungin asukasraadin julkilausumasta.

Ympäristökeskus laati kaupunkisuunnitteluviraston pyynnöstä aineiston, jossa käsiteltiin ilmaa, melua, ilmastoa, vesiasioita ja luontoa koskevia, yleiskaavan valmisteluun vaikuttavia ohjelmia ja strategioita.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat osallistuivat kaupunkisuunnitteluviraston kaavakouluun ja pitivät ympäristöasioista kaavakoulussa oman, kuuden luennon koulutustilaisuuden.

Ympäristökeskuksen selvitys liikenteen aiheuttamien melu- ja ilmanlaatuhaittojen torjuntakeinoista maankäytön suunnittelussa valmistui. Raporttiin koottiin hyviä esimerkkejä ratkaisuksista, joilla torjutaan tie- ja raideliikenteen asumiselle aiheuttamia melu- ja ilmanlaatuhaittoja.

Ympäristökeskuksen edustajat osallistuivat Helsingin kaupungin ja Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kuukausikokouksiin ja Helsingin kaavoista järjestettyihin viranomaisneuvotteluihin.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyt

Ympäristökeskuksen asiantuntijat osallistuivat Helsingin kaupungin ajankohtaisten ympäristövaikutusten arviointimenettelyjen ohjaukseen. Näitä olivat Laajasalon raideliikenteen YVA-menettely ja Biopolttoaineiden lisääminen Helsingin energiantuotannossa -YVA-menettely. Ympäristölautakunta antoi lausunnon Nord Stream -laajennushankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja VTT:n tutkimusreaktorin käytöstäpoistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Meluilmoitukset

Ympäristökeskus käsitteli vuonna 2013 yhteensä 204 ympäristönsuojelulain 60 §:n mukaista ilmoitusta eli. meluilmoitusta. Ilmoituksia tuli 18 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Ilmoituksista noin kaksi kolmasosaa koski rakentamista ja loput tapahtumia. Ilmoituksista 80 % pystyttiin käsittelemään alle 18 päivässä.

Rakentaminen

Häiritsevä melu yöaikaan valvonnan haaste

Rakennustyökohteista valvonnan kannalta haasteellisia olivat sellaiset erityisen häiritsevää melua aiheuttavat työt, joita tehtiin asuinrakennusten läheisyydessä pakottavista syistä yöaikaan (klo 22–7).

Tällaisissa tapauksissa meluhaittaa torjuttiin edellyttämällä toiminnanharjoittajia tiedottamaan naapureille etukäteen yötyön tarkasta ajankohdasta, edellyttämällä, että työssä käytetään mahdollisimman vähän melua aiheuttavia laitteita (esimerkiksi ns. City Rammer -iskuvasara, joka on 6–10 dB tavanomaista iskuvasaraa hiljaisempi), ja jaksottamalla pitkäkestoisia yötyöitä. Jaksotus tehtiin esimerkiksi siten, että meluhaittaa aiheuttavia töitä tehtiin kahtena yönä peräkkäin, jonka jälkeen pidettiin viikon tauko.

Tarvittaessa ympäristökeskus määräsi toiminnanharjoittajaa ryhtymään edellä mainittuihin meluntorjuntatoimenpiteisiin.

Suuria valvontakohteita Laajasalossa ja Länsimetron louhintatyömailla

Suuria valvontakohteita olivat esimerkiksi Laajasalon entisen öljysataman asumiskäyttöön muuttamisen aiheuttamat rakennustyöt. Lisäksi Länsimetron louhintatyöt jatkuivat useissa eri työkohteissa metroreitin varrella sekä Helsingissä että Espoossa. Myös Jätkäsaaren ja Kalasataman rakentaminen jatkuvat edelleen useita vuosia.

Tapahtumat

Ympäristökeskukseen 61 meluilmoitusta

Vuonna 2013 oli edellisvuoden tapaan runsaasti tapahtumia. Ympäristökeskus vastaanotti pääasiassa kevään ja kesän aikana 61 erilaista ulkoilmakonserttia tai ulkoilmatapahtumaa koskevaa meluilmoitusta. Eniten konsertteja järjestettiin Kaisaniemessä. Suuria konsertteja järjestettiin Olympiastadionilla, Kyläsaarella ja Suvilahden alueella, joka on vakiinnuttanut asemaansa tapahtuma-alueena. Hietaniemessä järjestettiin useampipäiväinen Rock the Beach -konsertti kesäkuussa. Pienimuotoisia ulkoilmatapahtumia oli Narinkkatorilla ja Lasipalatsin aukiolla sekä eri puolilla kaupunkia lähes jokaisena kesäviikonloppuna.

Myöhäiseen iltaan kestäneiden lähellä asuinrakennuksia järjestettyjen konserttien meluhaittoja vähennettiin yhteistyössä järjestäjien kanssa. Tarvittaessa rajoitettiin äänitasoja ja konserttien päättymisaikaa. Mittausraporttien mukaan asetetuissa melutasoissa pysyttiin. Konsertit päättyivät myös ajallaan. Konsertteja koskevia asukasyhteydenottoja tuli kuitenkin niin suurista kuin pienistäkin tapahtumista. Ne liittyivät meluhaittojen ohella myös konserttiyleisön aiheuttamaan roskaantumiseen.

Weekend-festivaali aiheutti palauteryöpyn

Ennätyksellisen paljon meluhaittaa koskevaa asukaspalautetta aiheutti elokuinen Weekend-festivaali. Tapahtuman aiheuttama melu levisi huomattavasti tiedottamisaluetta laajemmalle, mikä saattoi vaikuttaa asiaan. Lisäksi haittaa lisäsi pienten taajuuksien suuri osuus melussa.

Kaupunginjohtajan asettamassa konserttimelutyöryhmässä, jossa kaupungin eri virastojen ohella oli edustettuina myös tapahtumanjärjestäjiä, keskusteltiin tapahtumista tulevien aineellisten ja aineettomien hyötyjen ja toisaalta niistä tapahtumapaikkojen naapurustolle aiheutuvien haittojen yhteensovittamisesta.

Ravintolamelu

Vakavimmat meluhaitat ravintoloista, joissa soi elävä musiikki

Elintarvikehuoneistoista kantautuvasta melusta tuli ympäristökeskukseen yhteydenottoja aikaisempien vuosien tapaan. Merkittävimpiä melun aiheuttajia olivat kantakaupungin alueella sijaitsevat pienet ja keskisuuret anniskeluravintolat, joissa soitetaan musiikkia. Vakavimmat meluhaitat aiheutuivat ravintoloista, joissa soitettiin elävää musiikkia. Myös ravintoloiden terasseilla soitettu melu aiheutti ongelmia kesäkaudella. Muita yhteydenottoja tuli elintarvikehuoneistojen ilmanvaihdon ja tavarakuljetusten aiheuttamasta melusta.

Meluhaittoja arvioitiin ympäristökeskuksen toteuttamin melumittauksin. Useimmissa mittauksissa melutasot ylittivät sosiaali- ja terveysministeriön antamat ohjearvot asuinhuoneistoissa sallittavalle melulle. Näissä tapauksissa ravintolan toimijaa tai taloyhtiötä kehoitettiin ryhtymään toimenpiteisiin meluhaitan poistamiseksi.

Ympäristölupa-asiat, pilaantunut maaperä, jätteet ja kemikaalit

Ympäristöluvut ja rekisteröinnit

Ympäristölautakunta käsitteli yhteensä 27 ympäristölupa-asiaa (ympäristöluvut ja lausunnot ympäristölupahakemuksista). Ympäristönsuojelulain mukaisia rekisteröintejä ympäristönsuojelun tietojärjestelmään tehtiin yhteensä 9, jotka kaikki koskivat polttonesteiden jakeluasemia. Lisäksi ympäristölautakunta antoi neljässä ympäristölupa-asiassa lausunnot joko Vaasan hallinto-oikeudelle tai korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Hakemukset, päätökset, lausunnot ja tarkastukset

Ympäristökeskus teki 16 maaperän puhdistamispäätöstä. Tarkastuksien avulla valvottiin päätösten noudattamista. Havaitut vähäiset puutteet olivat laiminlyönnejä, jotka korjattiin välittömästi. Pilaantuneen maan tutkimus- tai puhdistustyömaille tehtiin yli 200 tarkastusta.

Maaperän kunnostushankkeet

Maaperää kunnostettiin asuinalueiden rakentamisen yhteydessä

Maaperää puhdistettiin 33 eri kunnostuskohteessa. Maaperää puhdistettiin asuinkäyttöön muuttuvissa kohteissa (14 kpl), päiväkotipihoilla (1 kpl), huoltoasema-, teollisuus- ja toimistokohteissa (12 kpl) sekä rata-, katu- tai puistoalueilla (6 kpl). Merkittävimpiä kunnostuskohteita olivat Kalasataman maankäytön muutosalue ja satamakäytöstä vapautuneen Jätkäsaaren alue. Myös Töölönlahden alueen eteläosan maaperän kunnostusta jatkettiin osana radanvarren uudisrakennushankkeita.

Öljysatamakäytöstä poistuneet eri öljy-yhtiöiden käytössä olleet alueet Laajasalossa on nyt kunnostettu lähes kokonaan. Suuria kunnostuksia tehtiin myös muilla yksityisillä, aikaisemman teollisen toiminnan pilaamilla kiinteistöillä. Maaperän kunnostaminen ajoittui yleensä asuinkäyttöön muuttuvien alueiden rakentamisen yhteyteen.

Maaperää siirrettiin käsittelyyn 100 000 tonnia edellisvuotta vähemmän

Epäillyn tai tutkimuksilla todetun likaantuneen kohteen pilaantuneisuus ja puhdistustarve yleensä arvioidaan vuonna 2007 annetun maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arviointia koskevan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Harkittaessa maaperän puhdistamistarvetta painottuvat riskien tunnistaminen ja riittävät riskienhallintatoimet haitta-ainepitoisuuksien vertailun sijaan.

Maaperää puhdistettiin edelleenkin yleensä kaivamalla likaiset maat muualle asianmukaisesti käsiteltäväksi. Käsittelyyn tai loppusijoitukseen siirrettiin yhteensä noin 121 000 tonnia pilaantunutta maata, mikä on lähes 100 000 tonnia vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Useissa kunnostusratkaisuissa on maaperää puhdistettu kaivamisen sijaan yhä enemmän esimerkiksi eristämällä pilaantuneita maita 0,5–1 metrin paksuisen eristekerroksen tai -rakenteen alle sekä ohjaamalla maaperästä putkirakenteilla haihtuvia kaasumaisia haitta-aineita käsittelyyn.

Pilaantuneiden massojen hyötykäyttö maanrakennuskohteissa varsinkin kaivupaikkansa läheisyydessä on lisääntynyt. Kaivettuja maita käytettiin hyväksi joko täytöissä rakennusalueilla, lähinnä puistojen maastomuotoiluissa, tai kaatopaikoilla.

Pilaantuneiden maiden rekisterissä 807 aluetta Helsingistä

Ympäristöministeriö perusti vuonna 2008 maaperän tilan tietojärjestelmän. Ympäristökeskus on tallentanut järjestelmään tiedot 807 Helsingin alueesta, joiden maaperä on kunnostettu tai joiden maaperän arvioidaan olevan mahdollisesti pilaantunutta. Rekisteriä päivitetään edelleen, ja rekisteriin päätyneiden alueiden maanomistajille tiedotetaan rekisteriotteella.

Maamassojen hyödyntäminen

Kaivettujen maiden hallinta

Helsingin kaupungin rakentamispalvelu Staran hallitsemilla kuudella kaivumaan käsittelyalueella toiminta oli vilkasta. Kentillä varastoitiin tai käsiteltiin lähinnä hyötykäyttöön ohjattavia puhtaita tai lievästi pilaantuneita maita, sedimenttejä, hiekoitushiekkoja sekä louhetta. Kenttäalueita on Kyläsaassa, Kalasatamassa, Laajasalossa, Jätkäsaassa, Vuosaassa ja Kivikossa.

Helsingissä rakentamisen yhteydessä muodostuvien ylijäämämaiden hallinnan järjestämistä pohtiva kaupungin virastoista koostuvan työryhmä laati kaivumaiden hyödyntämisen kehittämissuunnitelman, jota käytetään yksityiskohtaisten toimenpideohjelmien pohjaksi. Ympäristökeskuksen edustaja osallistui maamassojen hyötykäyttöä ja hallittua käsittelyä edistävän työryhmän työhön.

Ympäristönsuojelumääräykset

Ympäristölautakunnan hyväksymästä ympäristönsuojelumääräysten muutosehdotuksesta pyydettiin lausunnot useilta tahoilta. Lausuntojen pohjalta ympäristölautakunta lähetti määräysluonnoksen jatkokäsittelyyn hallintokeskukseen. Sääntötoimikunta käsitteli määräysluonnosta syksyllä.

Jätteet

Uusi jätelaki toi mukanaan uusia valvontatehtäviä

Uusi jätelaki toi mukanaan uusia valvontatehtäviä kunnalle. Tällainen on mm. ammattimaisen jätteen keräystoiminnan merkitseminen jätehuoltorekisteriin. Siirtoasiakirjan laadintavelvoite laajeni koskemaan myös rakennus- ja purkujätteitä ja sakokaivolietettä. Ympäristökeskuksessa selvitettiin siirtoasiakirjamenettelyn toimivuutta syksyllä tehdyssä projektityössä.

Tapahtumista aiheutuvaa roskaantumista kartoitettiin

Roskaantumista koskevat toimenpidepyynnöt ovat vähentyneet edelleen. Niitä tuli ympäristökeskukseen yhteensä 71 kappaletta. Vähennyistä edellisvuoteen oli noin 21 %. Vuodesta 2010 vähennyistä on lähes 50 %.

Ympäristökeskus selvitti suurten yleisötapahtumien jätehuoltoa ja tapahtumista aiheutuvaa roskaantumista. 2013 kesällä tehtiin kartoitus yhden Olympiastadionin konsertin jätehuoltojärjestelyistä ja lähialueiden roskaantumisesta, ottaen huomioon myös alueen roskaantuneisuus ennen konserttia. Selvitystä voidaan käyttää jatkossa apuna tapahtumanjärjestäjien siivousvastuulle kuuluvien alueiden määrittelyssä.

Aluekeräyspisteet huomion kohteena

Helsingin alueen kierrätyspisteiden epäsiisteydestä tulee säännöllisesti ilmoituksia ympäristökeskukselle. Vuoden 2013 aikana tarkastettiin noin 250 jätteiden yleistä keräyspistettä. Ne kierrätyspisteet, joissa oli keräysväline usealle jättejakeelle, olivat selvästi roskaantuneempia kuin sellaiset keräyspisteet, joissa oli vain paperinkeräysastiat tai lasinkeräysastiat. Ensin mainituista 2/3 oli vähän tai pahoin roskaantuneita. Syynä pisteiden roskaantumiseen olivat kierrätyspisteeseen kuulumattomien jätteiden tuonti tai keräykseen käytettyjen konttien (lähinnä kartonkikeräyskontit) ylitäytyminen.

Yritystoiminnan ja rakentamisen ympäristövaikutuksia valvottiin

Yritystoiminnan ja rakentamisen jätehuoltoa ja ympäristövaikutuksia valvottiin tarkastuksilla valvontasuunnitelman suuntaviivojen mukaisesti. Suunnitelmallisen valvonnan lukumääräiset tarkastustavoitteet ylitettiin.

Vuoden aikana yksi valvonnan painopistealueista oli polttonesteen jakeluasemat, joita tarkastettiin 56. Lisäksi valvontatarkastuksia suunnattiin sellaisiin jätehuollon valvontakohteina oleviin pieniin yrityksiin (autokorjaamot, pienet painotalot ym.), joissa edellisestä tarkastuksesta oli kulunut viisi vuotta tai enemmän.

Kemikaalit

Kemikaalitarkastukset loppuivat

Kemikaalilain muutoksen myötä kemikaalien markkinavalvonta siirtyi kunnilta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Ympäristökeskuksessa markkinavalvonta on aiemmin työllistänyt keskimäärin yhden henkilön.

Markkinavalvonnalla tarkoitetaan niitä valvontatoimia, joiden tuloksena kemikaalien markkinoille saattajat pakkaavat ja merkitsevät kemikaalit kemikaalilainsäädännön edellyttämällä tavalla ja huolehtivat kemikaaleja koskevien tietojen antamisesta.

Kuluttajaturvallisuus

Kuluttajaturvallisuustarkastuksissa ei todettu vakavia puutteita

Ympäristökeskus teki 75 kuluttajaturvallisuustarkastusta. Tarkastuksia suunnattiin muun muassa Helsingin uimarannoille ja keskeisimmille leikkialueille. Tarkastuksissa havaitut turvallisuuspuutteet kehoitettiin korjattaviksi ja tarvittaessa korjauksia valvottiin uusintatarkastuksin. Tarkastetuissa kohteissa ei todettu erittäin vakavia turvallisuuspuutteita.

Ilmoituksia, jotka koskivat vaaraa aiheuttavia palveluita tai tavaroita, käsiteltiin 10 kappaletta. Ilmoituksista suurin osa saatiin palveluiden käyttäjiltä ja ne koskivat palveluissa tapahtuneita tapaturmia ja ”läheltä piti” -tilanteita.

Kuluttajaturvallisuuslain 8 §:n mukaisia ilmoituksia vaarallisesta kuluttajapalvelusta käsiteltiin yhteensä 5 kappaletta. Näissä tapauksissa kuluttajapalvelusta aiheutui vaaratilanne palvelunkäyttäjän terveydelle.

Ympäristökeskus käsitteli yhteensä 18 rekisteröinti-ilmoitusta toiminnan aloittamisesta. Ilmoitukset koskivat muun muassa leikkikenttiä, ohjelmapalveluita ja liikuntatiloja.

Sisäleikkipaikkojen turvallisuus huomion kohteena

Vuoden aikana ympäristökeskus jatkoi vuonna 2012 alkanutta valtakunnallista valvontaprojektia sisäleikkipaikkojen turvallisuudesta. Projektissa tarkastettiin kolmen sisäleikkipaikan turvallisuus Helsingin alueelta.

Ympäristöjohtaminen, -ohjelmat ja raportointi

Kaupungin ympäristöpolitiikka

Vuonna 2013 edistettiin edellisvuonna hyväksytyyn kaupungin ympäristöpolitiikan toimeenpanoa sekä hallintokuntaakohtaisesti että ympäristöpolitiikan osa-alueiden mukaisesti. Hallintokunnissa toimeenpanoa

edistettiin vieraillemalla kahdeksan eri viraston johtoryhmissä. Käynneillä esiteltiin ympäristöpolitiikka ja keskusteltiin kunkin viraston keinoista toteuttaa politiikkaa. Lisäksi taidelaitosten johdolle järjestettiin erikseen yhteinen ympäristöpolitiikkaa käsittelevä keskustelutilaisuus.

Osa-alueittainen toteutus eteni, kun politiikka konkretisoitui muun muassa vesiensuojelun (Itämerihaaste) ja meluntorjunnan ohjelmina. Ympäristöpolitiikkaa toteuttavista toimenpiteistä tehtiin selvitys, joka kattoi kaikki kaupungin ympäristönsuojelun osa-alueiden erilliset ohjelmat ja hallintokuntien omat ympäristöohjelmat. Kaikkiaan näissä ohjelmissa on asetettu jo yli 800 toimenpidettä, jotka toteuttavat ympäristöpolitiikkaa. Selvitys julkaistiin ympäristökeskuksen julkaisusarjassa

Ympäristöpolitiikan toteutumista seurattiin indikaattorien avulla alustavasti jo vuoden 2012 ympäristöraportissa.

Kaupungin ympäristöraportti

Kaupungin ympäristöraportin avulla seurataan sekä kaupungin ympäristöpolitiikan että ympäristönsuojelun osa-alueohjelmien toteutumista. Ympäristöraportti vuodelta 2012 käsiteltiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 11.9.2013.

Ympäristöraportista selviää muun muassa, että vuonna 2012 Helsingin kokonaiskasvihuonepäästöt olivat kolme prosenttia alhaisemmat kuin vuonna 2011 ja 18 prosenttia alhaisemmat kuin vuonna 1990. Tavoitteena on vähentää päästöjä 30 prosenttia vuoteen 2020 mennessä.

Päästöjä on vähennetty esimerkiksi kiristämällä rakennusmääräyksiä ja uusimalla tontinluovutusehtoja. Vuonna 2012 rakennusvalvonnan myöntämistä rakennusluvista jo 51 prosenttia kerrosalasta oli A-energialuokkaa, kun vielä vuonna 2009 osuus oli 5 prosenttia. Myös ylijäämämaiden hyötykäyttöä tehostamalla on vähennetty sekä päästöjä (1 437 tn) että kustannuksia (6,7 milj. euroa). Lisäksi Helsingin raitiovaunut ja metrojunat siirtyivät viime vuonna käyttämään energianlähteenään suomalaisella vesivoimalla tuotettua sähköä, joten raideliikenne ei enää tuota lainkaan hiilidioksidipäästöjä.

Liikennemäärät vähenivät kaupungissa hieman viime vuonna. Kantakaupungissa liikennemäärät alenivat 1,7 prosenttia vuoteen 2011 verrattuna. Keskustassa autoilua ovat hillinneet pysäköintirajoitukset sekä toimiva joukkoliikenne. Poikittaisliikenne väheni hieman edellisvuoteen verrattuna. Pyöräily-projektityöryhmä sai työnsä päätökseen ja työn pohjalta laadittiin pyöräilyn edistämissuunnitelma, jolla pyritään nostamaan pyörämatkojen osuus kulkutapajakaumasta 15 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2012 osuus oli 11 prosenttia.

Virastojen ja tytäryhteisöjen ympäristöjohtaminen

Vuonna 2013 hallintokuntiin tehdyt johtoryhmävierailut keskittyivät kaupungin uuden ympäristöpolitiikan ja sen toimeenpanon esittelyyn, mutta keskusteluissa sivuttiin myös muita ympäristöjohtamisen osa-alueita.

Virastojen ympäristöohjelmatyö jatkui aktiivisena myös vuonna 2013. Rakennusvirasto sai valmiiksi ympäristöohjelmansa, ja sekä rakennusvirasto että Stara alkoivat rakentaa Ekokompassi-järjestelmää. Sosiaali- ja terveystieteiden virastoon perustettiin ympäristötyöryhmä.

Ympäristöjohtamisen valmennuskäyntejä on viime vuosina tehty yhä enemmän myös tytäryhteisöihin ja vuonna 2013 niitä tehtiin MetropoliLab Oy:hyn, Suomenlinnan Liikenne Oy:hyn, Jääkenttäsäätiöön ja Helsingin juhlaiviikoille. Useat tytäryhteisöt ovat lähteneet rakentamaan Ekokompassi-järjestelmää.

Johdolle suunnattu Johto irti -seminaari järjestettiin 15.11. Paasitornissa. Seminaarin tavoitteena oli esitellä vihreää taloutta ja sen tarjoamia mahdollisuuksia Helsingille sekä avata keskustelua uusille ympäristötaloudellisille näkökulmille. Esimerkkejä kuultiin muun muassa Aalto yliopistolta, OECD:ltä ja ABB:ltä. Kaupunkiorganisaation asiantuntijoille järjestettiin ympäristöjohtamisen työpajat 21.11. aiheina ympäristötilinpidon ja -raportoinnin kehittäminen. Saadun palautteen mukaan molemmat tilaisuudet onnistuivat erittäin hyvin.

Hankintojen ympäristöverkosto käynnistettiin

Kaupungin uusi ympäristöpolitiikka asetti kaupungin hankinnoille kunnianhimoiset tavoitteet: vuoteen 2015 mennessä jo 50 % hankinnoista ja vuoteen 2020 mennessä kaikkien hankintojen tulee sisältää ympäristökriteereitä. Nämä tavoitteet koskevat kaikkien hallintokuntien hankintoja, ei vain keskitettyjä hankintoja.

Ympäristökeskus käynnisti lokakuussa hankintojen ympäristöverkoston yhdessä hankintakeskuksen kanssa. Verkoston tehtävänä on auttaa hallintokuntia ympäristöpolitiikan hankintatavoitteisiin pääsemisessä. Vuoden 2013 kahdessa tapaamisessa verkosto työsti mm. hankintojen ympäristökriteerien seurannan rajauksia ja menetelmiä sekä käsitteli hankintojen ympäristöasioiden hyviä käytäntöjä.

Verkoston toimintaan yhdistettiin myös energiansäästöneuvottelukunnan hankintaryhmän toiminta, koska näiden ryhmien tavoitteet nähtiin varsin yhteneviksi.

Yritysten neuvonta ja ohjaus ympäristöjohtamisessa

Ekokompassi-järjestelmän neuvonta ja ohjaus

Vuoden 2013 lopussa Ekokompassi-järjestelmä on käytössä neljässä kirjastossa, Starassa ja ympäristökeskuksessa. Lisäksi rakennusvirasto, liikuntavirastosta uimastadion ja Pirkkolan urheilupuisto aloittivat Ekokompassi-järjestelmän rakentamisen. Helsingin tytäryhteisöistä mukana Ekokompassissa ovat muun muassa Urheiluhallit Oy, Stadionsäätiö, Niemikotisäätiö ja Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. Jääkentäsäätiö lupautui aloittamaan järjestelmän rakentamisen.

Kiinnostusta Ekokompassi-järjestelmään on lisännyt kaupungin päivitetty ympäristöpolitiikka, joka velvoittaa liikelaitoksia ottamaan käyttöön todennetun ympäristöjärjestelmän ja virastoja noudattamaan kevennettyjen ympäristöjärjestelmien periaatteita vuoteen 2020 mennessä.

Ekokompassi on kevennetty ympäristöasioiden hallinnan työkalu, joka tarjoaa virastoille ja tytäryhteisöille järjestelmällisen tavan ympäristöjohtamiseen. Ekokompassi-järjestelmä todennetaan ulkopuolisen auditoijan toimesta. Sen rakentamisessa virastoja ja liikelaitoksia neuvoo ympäristökeskus. Ekokompassi on alun perin pk-yrityksille kehitetty kevennetty ympäristöjärjestelmä. Yritysten Ekokompassineuvonnasta vastaa HSY:n Ilmastoinfo. Ekokompassi on tällä hetkellä saatavilla Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Hyvinkään alueen pk-yrityksille.

www.ekokompassi.fi

Tapahtumien ympäristöhallinta

Tapahtumien ympäristöasioiden hallinnan kehittämisessä oli hyvin toiminnallinen vuosi. Helsingin ympäristökeskuksen koordinoimassa Greening Events -hankkeessa (2/2012-6/2014) luotiin toimintamalli tapahtumien ympäristöasioiden hallinnalle sekä tapahtumanjärjestäjien ja kaupunkien yhteistyölle.

Greening Events -hankkeessa tapahtumille kehitetty sekä pilotoitu Ekokompassi tapahtuma - ympäristöjärjestelmä rakennettiin kahdeksalle pääkaupunkiseudun tapahtumalle. Nämä tapahtumat olivat:

- Espoon Tapiolassa järjestettävä April Jazz -festivaali
- Sosiaali- ja terveysministeriön järjestämä 8th Global Conference on Health Promotion -konferenssi Finlandia-talolla
- Helsingin keskustan keskeinen tapahtumapaikka Lasipalatsin aukio
- Kepa ry:n järjestämä ilmaisfestivaali Maailma kylässä
- Aalto-yliopiston vuosittainen Masters of Aalto -näyttely
- Helsingin nuorisoasiainkeskuksen järjestämät tapahtumat Reaktori ja RuutiExpo
- Helsingin tapahtumayksikön järjestämä nuorison purjehdustapahtuma, ja kesän 2013 suurin tapahtuma, The Tall Ships Races

Lisäksi Ekokompassi tapahtuma -ympäristöjärjestelmä rakennettiin valmiiksi auditointia varten Teurastamon tapahtuma-aukiolle. Ekokompassi tapahtuma -todistukset jaettiin seitsemälle tapahtumalle 16.10.2013 Helsingin kaupungintalolla.

Pääkaupunkiseudun tapahtumien ympäristökriteerityöryhmä työskenteli Greening Events -hankkeen osana vuoden 2013 aikana. Ympäristökriteerityöryhmän tavoitteena oli valmistella ympäristövaatimuksia Helsingin, Espoon ja Vantaan tapahtumille sekä suunnitella niiden toimeenpanoa kaupungeissa. Työryhmä kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa ja se koostui kaupunkien virastojen edustajista sekä tapahtuma-alan ammattilaisista. 31.10.2013 järjestetyssä työpajassa työryhmä luonnosteli seitsemän ympäristökriteeriä pääkaupunkiseudun tapahtumille. Ympäristökriteerit luovutettiin vuoden lopulla kunkin kaupungin päätöksentekomenettelyyn.

Huhtikuussa järjestettiin avoin koulutus tapahtuma-alan ammattilaisille. Lokakuussa puolestaan järjestettiin avoin kansainvälinen seminaari Greening Events – Fun, Functional & Sustainable Cities, johon osallistui 80 henkilöä.

Greening Events –hankkeen kesäkampanjassa 'Vakava Roskaantumisen' pyrittiin ehkäisemään kaupunkien roskaantumista. Kampanjan ajankohdaksi valittiin heinäkuu, koska se on tilastojen mukaan roskaantunein kuukausi vuodessa. Kampanjajulisteet olivat näkyvillä pääkaupunkiseudun busseissa, raitiovaunuissa ja metroissa.

Ympäristötieto ja -vastuullisuus

Ympäristötilasto ja luontotietojärjestelmä

Asukkaille suunnattu Pääkaupunkiseudun ympäristötieto -palvelu

Ympäristökeskus toteutti yhteistyössä Espoon ja Vantaan kaupunkien kanssa Pääkaupunkiseudun ympäristötieto -palvelun, joka julkistettiin syyskuussa 2013. Palvelu on suunnattu erityisesti asukkaille ja kaikille ympäristöasioista kiinnostuneille. Palvelussa kerrotaan ympäristön tilan ja kuormituksen kehityksen syistä, ja palvelussa on mahdollista verrata keskenään kuntia ja niiden kehitystä keskeisimmässä ympäristöasioissa.

Helppokäyttöinen palvelu sisältää sekä valmiita kuvia että sanallisen kuvauksen tilanteesta eri ympäristönsuojelun sektoreilla. Palvelu täydentää olemassa olevaa Helsingin ympäristötilastoa, josta kaikki ympäristötiedot ovat saatavissa numeerisessa muodossa.

Ympäristötieto-palveluun on pyritty valitsemaan kaikkein keskeisimmät ympäristömuuttujat, jotka ovat saatavissa kaikista kunnista. Vertailussa esimerkiksi Helsingin kaupungin työntekijöiden paperinkulutus ja julkisten palvelurakennusten lämmönkulutus on naapurikaupunkeja pienempää. Lisäksi palveluiden saavutettavuus on parempaa ja joukkoliikenteen käyttö on Espoota ja Vantaata yleisempää. Helsingin ilmanlaatutilanne ja suojelualueiden osuus kaupungin pinta-alasta eivät ole naapurikaupunkien tasolla. Palvelu sisältää myös ympäristöraportoinnin kannalta keskeiset ympäristöindikaattorit.

Palvelu löytyy osoitteesta <http://www.pks-ymparistotieto.fi> ja ympäristötilasto osoitteesta www.helsinginymparistotilasto.fi

Luontotietojärjestelmään Östersundomin arvokkaat kasvikohteet

Luontotietojärjestelmän (www.hel.fi/luontotieto) aineistoa täydennettiin kartoittamalla Östersundomin liitosalueen arvokkaat kasvikohteet. Liitosalueella on noin 40 arvokasta kasvikohtetta sekä useita suo- ja lehtoalueita. Myös matelija- ja sammakkoeläinaineistoa täydennettiin kartoittamalla viitasammakon esiintymistä.

Harakan luontokeskus (Harakka)

Kaivopuiston edustalla sijaitseva Harakan luontokeskus esittelee saaristoluontoa, vedenalaista elämää ja Itämeren ympäristökysymyksiä sekä kannustaa ympäristövastuullisuuteen ja kestävään elämäntapaan. Harakka on myös pienimuotoisen uusiutuvan energian esittely- ja vierailukohde.

Luontokeskus tarjoaa ympäristökasvatus- ja opastuspalveluja suurelle yleisölle, monenlaisille ryhmille sekä kohdennetusti päivähoitolle, kouluille ja muille oppilaitoksille.

Luontokeskus oli avoinna yleisölle 2.5.–30.9.2013 päivittäin klo 10–17, lauantaisin suljettu. Luontokouluun, saariseikkailuihin ja retkille oli runsaasti tulijoita. Yhteensä vuoden aikana luontokeskus järjesti 222 ryhmälle (4937 osallistujalle) opastus- tai opetustapahtuman. Harakan kävijämäärä oli 9196. Lisäksi Harakan luontokeskus osallistui useisiin muiden toimijoiden järjestämiin koulutuksiin ja tapahtumiin.

Runsas hanhikanta aiheuttaa vierailijoille ongelmia, ja niihin varauduttiin edellisvuoden tapaan ennakolta: hanhien käyttäytymisestä tiedotettiin, pesiä aidattiin ja osa poluista pidettiin käyttökielossa kiivaimman pesintävaiheen ajan.

Puolet vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä

Harakan luontokeskuksen energiankulutus on pudotettu puoleen energiansäästötoimilla ja ottamalla käyttöön uusiutuvaa energiaa vuosina 2010–2012. Pientuulivoimala tuottaa sähköä luontokeskuksen tarpeisiin, ja auringon tuottamaa lämpö- ja sähköenergiaa hyödynnetään monin tavoin saaren kulttuurihistoriallisissa rakennuksissa.

Saareissa kiertää energialuontopolku, jonka varrella vierailijat voivat tutustua kiinteistökohtaisiin uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden ratkaisuihin. Hiilipihi Harakka -näyttelyssä kävijät saavat innoitusta omaan energiaa säästävään arkeensa ja lihasvoimalla toimivalla veivillä voi kokeilla, kuinka paljon energiaa tarvitaan teeveden lämmittämiseen. Energia-aiheisia elämyksellisiä opastuksia kehitettiin ja uusia energiaoppaita koulutettiin.

Luontokoulut

Itämerioppia ja uutta energiaa peruskoululaisille

Huhti–lokakuun aikana 900 peruskoululaista (44 luokkaa) ehti tutustua Itämeren ja saariston luonnontutkimukseen – vesieliöihin, lintuihin, hyönteisiin ja kasveihin. Monet saivat lisäksi käsityksen, miten uusiutuvaa energiaa tuotetaan Suomen oloissa. Tässä apuna olivat Harakan saaren kojeet ja pienvoimalat. Luonnontutkimuspäivien oppilaat olivat peruskoulun 4. –7. luokilta. Luokkien opettajilta kerättiin palaute kehittämisen tueksi – Harakka sai hyvän arvosanan! Itämeri-haasteen vastaanottaneille kouluille räätälöitiin erityispäiviä.

Ympäristöntutkimuspäivillä tutkittiin kalojen PCB-pitoisuuksia

Harakka järjesti 43 ympäristöntutkimuspäivää. Päivät suunnattiin pääasiassa lukiolaisille, mutta mukana oli myös muutama yläkoulu-luokka. Vuoden aikana 775 koululaista teki oman ympäristötutkimuksen, laboratorioharjoitustyön ja raportin, jossa arvioitiin tulosten merkitystä omaan elinympäristöön. Päivien keskeisinä tutkimusalueina olivat meriveden ravinteet, ilman epäpuhtaudet ja uutena aiheena kalojen PCB-pitoisuudet.

Ympäristöntutkimuspäiviä on kehitetty yhteistyössä SYKE:n Merikeskuksen, Metropolia ammattikorkeakoulun, Helsingin yliopiston LUMA-keskuksen, HSY:n ja Ilmatieteen laitoksen kanssa.

Saariseikkailut

Saariseikkailuilla autettiin Meriharakkaa löytämään ystävänsä

Päivähoidon ryhmille järjestettiin neljän tunnin mittaisia saariseikkailuretkiä. Retket oli suunnattu 4–7-vuotiaille. Seikkailuun sisältyi luonnonhavainnointia ja lasten kannustusta ympäristövastuullisuuteen. Tämän vuoden aiheena oli tutustuminen Itämereen ja Harakan saaren eliöihin auttamalla Meriharakkaa löytämään ystävänsä erilaisten tehtävien avulla.

Harakassa järjestettiin myös seitsemän perheille suunnattua saariseikkailuretkiä.

Retket

Kaupunkilaisia kiinnostivat jännittävät retkikohteet – aavetalot ja hautuumaa

Helsingin lähiluontoon järjestettiin 28 opastettua luontoretkeä. Retkille osallistui keskimäärin 42 kävijää (edellisvuonna 38 kävijää).

Kaupungin retkistä suosituimpia olivat:

- Kruunuvuoren lampi ja aavetalot (127 osallistujaa)
- Annalan ja Kellomäen luonto (100 osallistujaa)
- Malmin hautausmaan puita ja syysvaelluslintuja (80 osallistujaa)

Luontoretket järjestettiin yhteistyössä Gardenia-Helsingin ja pääkaupunkiseudun muiden kuntien kanssa.

Uutuutena Harakassa järjestettiin opastettu saarikierros joka sunnuntai sekä neljä energiaretkiä. Energiaretkillä energialuontopolku johdatti energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian maailmaan.

Harakkaan järjestettiin myös 60 tilausretkeä yrityksille, kouluille ja päivähdolle.

Kurssit kasvattajille

Pääkaupunkiseudulla 38 kurssia kasvatuksen ammattilaisille

Kasvatuksen ammattilaisille suunnattujen kurssien suunnittelussa ja tiedottamisessa tehtiin seudullista yhteistyötä. Helsingin, Espoon ja Vantaan luontokeskusten järjestämät ympäristökasvatuskurssit koottiin yhteiseen esitteeseen, joka lähetettiin kaikille seudun kouluille ja päivähdolle.

Harakan luontokeskuksen kurssien aiheet olivat:

- Kaupunkiluonto
- Keväänseuranta
- Luonto luokkahuoneena
- Lintukurssi
- Kaupunkiviljely ja villivihannekset
- Koulujen ympäristöraatien koulutukset (2): Uusiudu älä hiilly

Lisäksi Viikin ympäristötalossa järjestettiin yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa 10 luontokasvatusaiheista koulutustilaisuutta yhteensä yli 100:lle lastentarhaopettajaopiskelijalle.

Näyttelyt, tapahtumat ja yhteistyö

Tietoa ja elämyksiä kaiken ikäisille

Tapahtumien järjestämisessä Harakan luontokeskus teki aktiivisesti yhteistyötä monien toimijoiden kanssa. Helsinki-päivänä 12.6. järjestettiin yleisötapahtuma Villivihanneksia ja mehiläistenhoitoa yhteistyössä kaupungin tapahtumayksikön kanssa. Tapahtumaan osallistui 172 kaupunkilaista. Elokuussa järjestettiin koko perheen kalapäivä yhteistyössä liikuntaviraston ja Suomen vapaa-ajan kalastajien kanssa. Päivään osallistui 40 kaupunkilaista. Lisäksi luontokeskus osallistui kesän suurttapahtuman The Tall Ships Races Itämerikulman suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä Greening Events -hankkeen ja ympäristökeskuksen viestinnän kanssa. Itämeren eliöstön esittely herätti kävijöissä suurta mielenkiintoa.

Visa Hietalahden valokuvanäyttely Meren sisäiset maisemat sekä Akvaariovaja akvaarioineen ja kalamalleineen esittelivät Suomenlahden vedenlaista elämää. Harakan tarinat -näyttely johdatti kävijät saaren historiaan, luontoon sekä luontokeskuksen ja taiteilijatalon toimintaan. Uusiutuvaa energiaa ja energiatehokkuutta esittelevän Hiilipihi Harakka -näyttelyn toiminnallisuutta parannettiin. Pidä Saaristo Siistinä ry:n näyttely Pohjakosketus vieraili Harakassa toukokuussa.

Ympäristökasvatuksen yhteistyö- ja kehittämishankkeet

Harakka aktiivinen Suomenlahti-vuoden 2014 valmisteluissa

Harakan luontokeskus osallistui aktiivisesti SYKE:n koordinoiman Suomenlahti-vuoden 2014 valmisteluun. Harakka otti vetovastuun yhdessä Luonto-Liiton kanssa perheille, kouluille ja kaiken ikäisille suunnatun Rantaretkioppaan tuottamisesta ja oli mukana Suomenlahti-vuoden päänäyttelyn suunnittelussa. Harakassa järjestettiin syksyllä suomalaisten, venäläisten ja virolaisten ympäristökasvattajien tapaaminen, jossa sovittiin teemavuoden ympäristökasvatusohjelman tapahtumista ja materiaaleista. Opi ja kasva -messuilla sekä Helsingin rehtoreiden ja ekotukiopettajien koulutuspäivillä käytiin esittelemässä tulevaa Suomenlahti-vuotta.

Harakan luontokeskus ja Korkeasaari innostivat kouluja mukaan Itämerihaasteeseen. Vuoden 2013 aikana järjestettiin asiasta kiinnostuneille kouluille kolme tilaisuutta, ja haasteen vastaanotti 5 koulua.

Harakka osallistui Korkeasaaren Luontokoulu Arkin kahden koululaiskonferenssin järjestelyihin. Toinen konferenssi järjestettiin Korkeasaarella ja toinen marraskuussa RuutiExpo-tapahtuman yhteydessä kaupungintalolla. Molempien teemana oli Itämeri ja niihin osallistui kymmeniä nuoria Uudenmaan kouluista.

Harakka osallistui syksyllä Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen opiskelijoiden luontokoulutuspäivään, jonka tavoitteena oli tutustuttaa opiskelijat luontokoulujen toimintaan. Päivään osallistui 160 opiskelijaa.

Opetusviraston koordinoimassa Mobiilisti maailmaan -hankkeessa suunniteltiin omatoimisia rastiratoja Harakan kävijöille. Hankkeessa pilotoitiin mobiileja työvälineitä tutkivan oppimisen ja osallistavan pedagogiikan tueksi luontokouluympäristössä.

Koulumetsähanke ja siihen liittyvä koulukysely oli Suomen Luonnonsuojeluliiton, opetusviraston ja Harakan yhteishanke. Kysely suunnattiin keväällä Helsingin kouluille ja sillä saatiin tärkeää tietoa vastaajille arvokkaista lähimetsistä. Syksyllä järjestettiin yhteistyössä rakennus- ja kaupunkisuunnitteluvirastojen kanssa työpaja, jossa kouluja ohjattiin hankkimaan tietoa ja vaikuttamaan lähimetsänsä hoitoon ja kaavoitukseen.

Ympäristökeskus osallistui myös Uudenmaan ympäristötietoisuuden ja -vastuullisuuden yhteistyöryhmän Välkkeen tapaamisiin ja Uudenmaan ympäristökasvatusstrategiaa valmistelemaan Rattaila-hankkeeseen. Harakan luontokeskus toimi Vihreä lippu -ympäristökasvatusohjelman paikallisena edistäjänä.

Yhteistyötä Kuntaliiton ja muiden kuntien kanssa

Vuoden 2013 aikana käynnistyi myös yhteistyö Kuntaliiton kanssa. Yhteistyön tavoitteena on markkinoida ekotukitoimintaa uusiin kuntiin. Ekotukitoimintaa markkinoidaan Kuntien ilmastokampanjan avulla. Kampanjassa kunnille markkinoidaan kannattavia ja kustannustehokkaita ilmastotoimenpiteitä, jotka ovat valikoituneet valtion ja kuntien ilmastokumppanuus-hankkeessa. Ekotukitoiminta valikoitui toimenpiteiden joukosta yhdeksi toteuttamiskelpoisimmista ilmastoteoista.

Yhteistyö jo mukana olevien ekotukikuntien kanssa tiivistyi edelleen vuonna 2013. Neljä kaupunkia – Helsinki, Turku, Oulu ja Espoo – teettivät ekotukihenkilöilleen vuosikyselyn, josta koostettiin vuoden 2013 lopulla kaupunkien yhteistä vertailuraporttia. Raportti ilmestyy sähköisenä vuoden 2014 alussa. Kotkan ja Kouvolan ekotukihenkilöt ja -koordinaattorit vierailivat maaliskuussa Helsingissä tutustumassa erityisesti Helsingin varhaiskasvatuksen ja Palmian ekotukitoimintaan sekä Viikin ympäristötaloon.

Tällä hetkellä toiminnassa mukana olevat kunnat ja organisaatiot ovat Espoo, Hämeenlinna, Joensuu, Kauniainen, Kotka, Kouvola, Oulu, Tampere, Turku, Riihimäki, Vantaa, Uudenmaan Ely-keskus sekä Keski-Uudenmaan ”Kuuma kunnat” (Hyvinkää, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti). Kiinnostuksensa toiminnan aloittamiseen on ilmaissut Kuopio ja Lohja.

Ekotukitoiminta

Viestinnän kehittämistä ja paljon koulutuksia

Ekotukitoiminnan viestintää kehitettiin vuonna 2013 hyvin paljon. Toiminnan uusi visuaalinen ilme julkaistiin maaliskuussa, jolloin avattiin myös uudistuneet verkkosivut ja Facebook-sivu sekä julkaistiin uusi esite. Ekotukitoiminnan Facebook-sivu on tarkoitettu verkostoksi kaikkien kuntien ekotukihenkilöille. Helsingin koordinaattori toimii sivun ylläpitäjänä, mutta muiden kuntien koordinaattorit pääsevät halutessaan sivujen sisällöntuottajiksi. Ilmeen uudistuksen myötä myös kuukausikirje nykyaikaistettiin ja sitä julkaistaan nykyään MailChimp-palvelun kautta, jolloin kuukausikirje avautuu suoraan vastaanottajan sähköpostikenttään.

Ympäristökeskus järjesti vuoden aikana kolme peruskoulutusta, joissa koulutettiin yhteensä 71 uutta ekotukihenkilöä. Kaikkiaan kaupungin 36 virastoon, laitokseen tai tytäryhteisöön on vuodesta 2006 lähtien koulutettu yhteensä 1077 ekotukihenkilöä.

Vuoden 2013 teemoina olivat ruoka ja energia. Teemoihin paneuduttiin niin kuukausikirjeissä, koulutuksissa, yhdyshenkilöiden energiatyöpajassa, energiankulutuksen seuranta -työpajassa kuin pääkaupunkiseudun ekotukihenkilöiden yhteisessä ruoka-aiheisessa seminaarissakin. Jatkokoulutuksia järjestettiin myös aiheista vesi, viisaat liikkumisvalinnat ja tapahtumien ympäristöasioiden hallinta. Lisäksi vierailtiin Ämmäsuon jätteenkäsittelykeskuksessa ja Helsingin Energian energiatorilla. Ruotsinkielisille opettajille järjestettiin pyynnöstä Itämeriaiheinen jatkokoulutus ruotsiksi. Uutena koulutusmallina aloitettiin virastokohtainen koulutus, jossa joka vuosi yhdelle virastolle räätälöidään oma yhden päivän mittainen jatkokoulutus. Ensimmäisenä koulutus toteutettiin Nuorisiasiainkeskukselle. Kaiken kaikkiaan tapahtumiin, vierailuihin ja jatkokoulutuksiin osallistui 209 Helsingin ekotukihenkilöä.

Ympäristökeskuksen ekotukikoordinaattori vieraili pyynnöstä luennoimassa ekotukihenkilöiden työyhteisöissä, tuotti uutta viestintämateriaalia ja päivitti vuoden aikana kaikkien toiminnassa mukana olevien hallintokuntien ekotukitoimintamallit. Vuoden alussa ekotukihenkilöille tehdyn vuosikyselyn vastauksista koostettiin raportti kesäkuussa. Raportissa vuosikyselyn tuloksia verrattiin aiempien vuosien kyselyiden tuloksiin. Vuoden 2012 lopulla alkanut ympäristöasioiden kehittämistyö jatkui ekotukikoordinaattorin tuella

kulttuurikeskus Stoassa ja marraskuussa lähes koko kulttuurikeskus Stoan henkilöstö (58 henkilöä) koulutettiin ympäristöasioissa.

VUOROVAIKUTUS

Neuvonta

Elintarvikkeisiin liittyvää neuvontaa annettiin numerossa 09 310 14000 ja asumisterveysneuvontaa numerossa 09 310 15000. Puhelinneuvonta-ajat olivat ma, ke–pe klo 9–12 sekä ti klo 9–15.

Neuvonnan yhteydenottomäärät ympäristövalvonta- ja ympäristöterveysyksiköissä vuoden aikana olivat yhteensä noin 13 680 tapahtumaa. Mukana ovat neuvontapuhelinten yhteydenottomäärien lisäksi suoraan tarkastajille tulleet, neuvontasisältöiset yhteydenotot puhelimitse, sähköpostilla ja käynnin yhteydessä.

Eläinsuojelueläinlääkärin päivystysaikaa pidennettiin ja eläinsuojelukysymyksiin vastattiin ma, ke–pe klo 9-11 sekä ti klo 12–14. Eläinlääkärit vastasivat kaikkiaan 1276 yhteydenottoon.

Käyntiasiakkaille virasto oli avoinna virka-aikana klo 8.15–16. Aulapalvelu ohjasi käyntiasiakasliikennettä.

Sisätilojen hyönteisten tunnistusta tehtiin eri yksiköistä koostuvan noin kymmenen tarkastajan vuorotteluna muun työn ohessa. Hyönteisiin liittyvää puhelinneuvontaa annettiin lähinnä asuin ympäristövalvonnan tarkastajien voimin. Tunnistettavia hyönteisiä toimitettiin ympäristökeskukseen 313 kappaletta. Neuvontapuheluista hyönteisiä koski yli 400.

Näyttelyt

Toimitalon ensimmäisessä kerroksessa oli esillä pysyväisluonteinen näyttely Viikin ympäristö. Näyttely käsitteli ekorakentamista, Viikin alueen kaavoitusta, Helsingin luontoa sekä ilmastonmuutosta. Näyttelyyn tutustui vuoden aikana noin 400 henkilöä.

Helsingin ympäristöpalkinto

Helsingin kaupungin ympäristöpalkintokilpailu järjestettiin viidennen kerran. Vuoden 2013 ympäristöpalkinnon sai Helsingin kasvien tuntija, Luonnontieteellisen keskuksen Kasvimuseon intendentti Arto Kurtto. Kurtto on tehnyt merkittävää työtä Helsingin kasvillisuuden kartoittamisessa jo vuosikymmenien ajan.

[Helsingin kaupungin ympäristöpalkinto -sivusto](#)

Viestintä

Mediaseurantaan kertyi kaikkiaan 415 (edellisvuonna 310) osuaa. Ympäristökeskuksen toimialaan liittyviä juttuja viestimissä oli eniten toukokuussa, elokuussa ja marraskuussa.

Alkuvuonna otsikoissa eläinsuojelu, lutikat ja cityketut

Helmikuussa ilmestynyt raportti ympäristökeskukseen tulleista eläinsuojeluaiheisista yhteydenotoista ja tehdyistä tarkastuksista kiinnosti pääkaupunkiseudun viestimiä. Eläinsuojeluilmoituksia eksoottisista lemmikeistä tehtiin aiempaa enemmän. Myös ilmoitukset eläinten pahoinpitelystä ovat lisääntyneet viime vuosina. Tarkastusten määrää kyettiin lisäämään edellisestä vuodesta 14 prosenttia.

Sekä helmikuussa että marraskuussa runsaasti palstatilaa saivat lutikat. Helsingin ympäristökeskus oli saanut vuonna 2012 lähes 900 soittoa, joissa kaupunkilaiset pyysivät apua tuholaisen torjuntaan, ja lutikoita tuodaan keskuksen tunnistettavaksi yhä useammin.

Huhtikuussa pääkaupunkiseudun citykanien rinnalle ilmestyneet cityketut saivat mediassa valtakunnallista huomiota. Kumpulän alakoululaiset aloittavat lakon opetusviraston suljettua Kumpulassa sijaitsevan Käpylän peruskoulun sivupisteen ympäristökeskuksen kehotuksen jälkeen. Koulussa epäillään olevan kosteusongelmia. Uutisointi aiheutti myös runsaasti yleisönosastokirjoittelua.

Mätäjoen kemikaalionnettomuudesta ja kalakuolemista uutisoitiin laajasti

Ympäristökeskuksen kannalta yksi vuoden uutisoidummista tapahtumista oli kemikaalionnettomuus Mätäjoella toukokuussa. Teknoksen Pitäjänmäen maali-tehtaalta karkasi jokeen 500–1000 litraa liuotinbenssiiniä, mikä aiheutti kalakuolemia ja oli paha takaisku joen meritaimenkannan elvyttämiselle. Kalojen lisäksi vuodosta arvioitiin aiheutuvan haittaa pohjaeläimille ja laajemmin koko puron eliöstölle.

Elintarvikkeiden laatu ja puhtaus kiinnostivat valtakunnallisesti

Valtakunnallista mediahuomiota saivat myös ympäristökeskuksen elintarvikkeisiin tekemät selvitykset. Vuonna 2013 tutkittiin mm. pizzatäyhteiden laatua helsinkiläisissä pizzerioissa, ravintoloiden, kahviloiden ja myymälöiden käyttämien jääpalojen hygieniasta löydettiin parantamisen varaa, osa tarjoilluista riisiannoksista sisälsi liian paljon ripulia ja oksentelua aiheuttavia bakteereja. Helsingin sushiravintoloiden tarjoama ruoka osoittautui hyvälaatuiseksi. Kaikkiaan Helsingissä selvitettiin vuonna 2013 yhteensä 369 ruokamyrkytyspäilyä. Kasviksista saatiin entistä useammin ruokamyrkytyksiä.

Kesällä viestimet seurasivat tutkimusalue Muikun tutkimusmatkaa Itämerellä. Matkan aikana tarkistettiin 60 näytepistettä Helsingin, Espoon ja Sipoon edustalla. Tutkimukset paljastivat, että hapettomien alueiden koko oli vuonna 2013 rannikon merenpohjassa arvioita pienempi, vaikka alueiden kokonaispinta-ala huolestuttikin tutkijoita. Lisäksi selvitettiin mm. Itämereen tulevaa mikromuovikuormitusta. Kesällä viestimille lähetettiin myös viikoittain tiedotteet uima- ja meriveden laadusta ja sinilevätalanteesta.

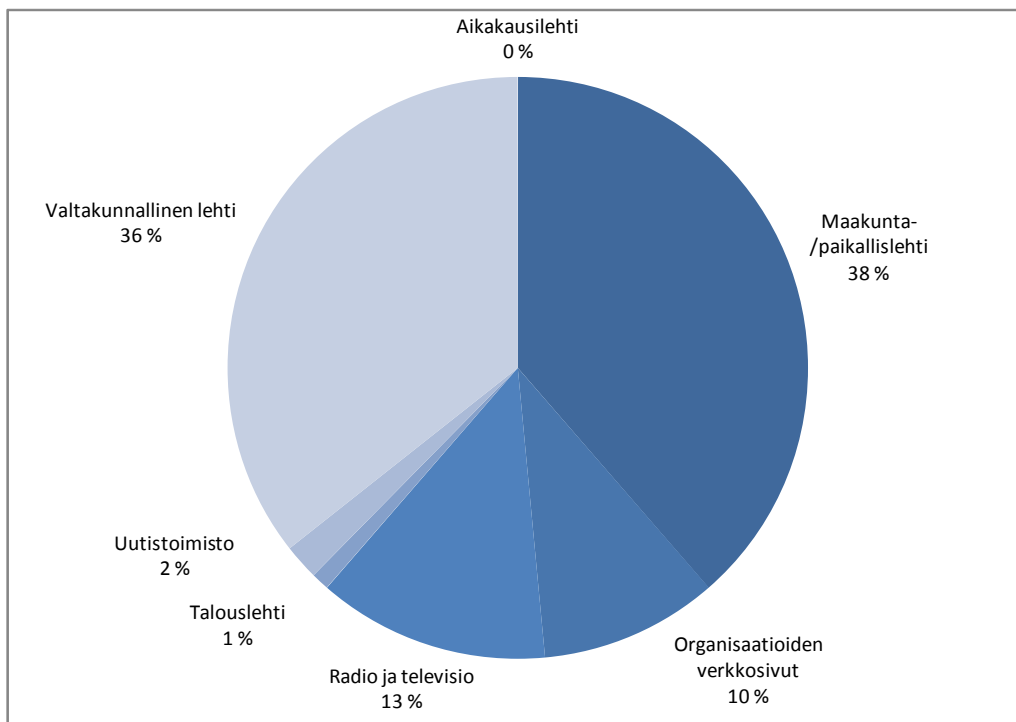
Elokuussa otsikoihin pomppasi elektroniseen musiikkiin painottuva Weekend-festivaali, joka aiheutti kesän kovimman palauteryöpyän ympäristökeskukseen. Madonnan ja Bruce Springsteenin pitkiksi venyneistä, lupaehdot ylittäneistä konserteista jätettiin tutkintapyyntö poliisille.

Marraskuussa Helsingin Vuosaaren satama-alueella savuava kemikaalisäiliö kiinnosti viestimiä ympäri Suomea. Onnettomuus ei aiheuttanut kalakuolemia, vaikka myrkyllistä ja helposti syttyvää divinylibentseeniä pääsi myös mereen.

Joulukuussa julkaistiin kyselytutkimuksen tulokset, joiden perusteella kettu ja rotta ovat Helsingin kaupungistuneimmat nisäkkäät. Ympäristökeskus pyysi loka–marraskuussa kaupunkilaisten havaintoja ketuista, supikoirista, mäyristä, rotista ja siileistä.

Kolmannes mediaosumista Helsingin Sanomissa ja Metrossa

Valtakunnallisten lehtien osuus oli 36 prosenttia kaikista mediaseurannan osumista. Maakunta- ja paikallislehdet kasvattivat osuuttaan 38 prosenttiin. Helsingin Sanomien verkko- ja printtiversionot sekä Metro vastasivat kolmanneksestä osumia. Muita tärkeitä viestimiä ympäristökeskuksen uutisille olivat Helsingin Uutiset sekä Helsingin kaupungin verkkosivut ja YLE-uutiset.

Mediaosuudet 2013

Viestimille lähetettiin 104 tiedotetta (edellisvuonna 79). Lukuun eivät sisälly luontoretkitiedotteet, joista tiedottaa Gardenia-Helsinki. Ympäristökeskuksen omaan julkisuusseurantaan kirjattiin 107 viestimille annettua haastattelua (edellisvuonna 126).

Tiedotteiden ohella ympäristökeskus kirjoitti Helsingin Uutisten verkkosivujen Ympäristö-osioon viisi juttua ajankohtaisista aiheista. Lisäksi Uimarannat-osiossa julkaistiin 13 juttua sinilevätilanteesta ja uimaveden laadusta.

Ympäristökeskus julkaisi kesäkuussa ympäristöasioita käsittelevän liitteen, joka jaettiin pääkaupunkiseudulla sunnuntaina 16.6. Helsingin sanomien välissä. Julkaisu toteutettiin yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Sen toimitustyöstä ja ilmoitushankinnasta vastasi Markkinamedia.

Sosiaalisella medialla tavoitettiin edellisvuotta useampi

Ympäristökeskuksen Facebook-sivulla oli vuoden lopussa yli 628 tykkääjää (edellisvuonna 400). Twitterissä ympäristökeskuksella oli vuoden lopussa noin 400 seuraajaa (edellisvuonna 50). Video Elintarviketuholaisen torjunta keittiössä <http://www.youtube.com/watch?v=-XjU1z8cnes> lisättiin YouTubeen. Itämerihaasteen tutkimusmatka tallennettiin neljäosaiseksi videoblogiksi, jota julkaistiin Helsingin kanavalla ja YouTubeen. Myös ympäristölautakunnan avoin kokous 19.11. tallentui Helsingin kanavalle.

Viikin ympäristötalo houkutteli edelleen vierailijoita

Viikin ympäristötaloa ja talon energiatehokkuusratkaisuja esiteltiin 79 ryhmälle, joissa oli yhteensä 941 henkilöä. Lisäksi ympäristökeskuksen toimintaan tutustui viisi ulkomaista vierailuryhmää.

Ympäristökeskuksen asiantuntijat pitivät 27 esitelmää ympäristökeskuksen ulkopuolella. Virasto oli mukana 13 yleisötapahtumassa.

Ympäristökeskuksen julkaisusarjassa ilmestyi 21 tutkimusjulkaisua. Vuoden aikana valmistui kuusi uutta esitettä: Lasten ympäristöopas, Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2012 (suomi, ruotsi, englantia), Helsingin kaupungin tulvaohje (suomi, ruotsi, englantia), Pölynsidonta katupölyn torjunnassa, Helsingin kaupungin työmaavesi ja Viimeisellä rannalla (näyttelyesite).

Ympäristökeskuksen tiedottajia ja asiantuntijoita osallistui pääkaupunkiseudun ympäristöterveysviranomaisten ja HSY:n yhteiseen kriisiviestintäharjoitukseen, jossa simuloitiin juomaveden saastumisesta aiheutunutta tilannetta.

Tuhohyönteiset ja uimaveden laatu kiinnostivat verkkosivuilla kävijöitä

Vuonna 2013 ympäristökeskuksen verkkosivuilla vieraili keskimäärin 530 kävijää päivässä (edellisvuonna 430). Tietoa etsittiin etenkin sisätilojen tuhohyönteisistä, uimaveden laadusta ja sinilevätilanteesta.

Ympäristökeskus osallistui hel.fi-portaalin uudistamiseen; ympäristökeskuksen tuottama sisältö vietiin uuteen kaupunkiyhteiseen sivustoon.

Asiakaskysely ympäristökeskuksen palvelusta

Ympäristökeskus keräsi palautetta asiakkailta, jotka olivat asioineet ympäristökeskuksen kanssa vuoden 2013 aikana, tammikuun alusta marraskuun loppuun.

Tulosten perusteella Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen asiakkaat ovat varsin tyytyväisiä saamaansa palveluun. Parhaat arvosanat asiakkailtaan ympäristökeskus saa palvelualltiudesta ja ystävällisyydestä (keskiarvo kouluarvosanoilla 8,25) ja asiantuntemuksesta (8,24). Uusina mittareina olivat yhteydenpidon riittävyys ja käsittelyaikojen pituus. Yhteydenpidon riittävydestä annetaan melko hyvä arvio 7,93. Käsittelyaikojen pituuteen suhtaudutaan kaikkein kriittisimmin, keskiarvotulos oli kohtalainen 7,48.

Yleinen linja tuloksissa on, että yrityksen edustajina vastanneet ovat tyytyväisempiä kuin yksityishenkilönä vastanneet. Toimialoittain tuloksista nousee esiin erityisesti asuntojen sisäilma- ja meluasioissa asioineet vastaajat, erityisen kriittisiä he ovat käsittelyaikojen pituuden suhteen.

Nelikenttäanalyysissä ympäristökeskuksen palvelujen vahvuuksiksi nousevat palvelualltius ja ystävällisyys sekä asiantuntemus. Huomiota tulisi jatkossa kiinnittää yhteydenpidon riittävyteen ja käsittelyaikojen pituuteen.

Ympäristökeskuksen verkkosivuista annettiin arvosana 7,57. Vastaajista 56 prosenttia piti palvelujen löytämistä erittäin tai melko helppona, 18 prosenttia erittäin tai melko vaikeana.

Kyselyitä lähetettiin 2257 ja vastauksia saatiin 376. Vastausprosentti oli 17. Kyselyt toteutti Taloustutkimus.

Kansainväliset verkostot

Ympäristökeskus jatkoi vuoden aikana aktiivista osallistumistaan EURO CITIES Environment Forumin toimintaan. Viraston edustajat osallistuivat EEF:n kokouksiin Tukholmassa, Nantesissa ja Nürnbergissä sekä Air quality, climate change & energy efficiency sekä Clean Cities -työryhmien kokouksiin.

Apulaiskaupunginjohtaja Pekka Sauri jatkoi kestävästä kehityksestä edistävän paikallishallinnon järjestön ICLEI:n Euroopan alueen hallituksen jäsenenä (RExCom) sekä ICLEI:n kansainvälisessä hallituksessa (GExCom), jossa hän vastaa Green Urban Economy -kokonaisuudesta. Ympäristökeskus avustaa Sauria näissä tehtävissä. Viraston edustaja osallistui ICLEI:n konferenssiin Dialogue on Scaling-Up Local and Subnational Climate Action Varsovassa. ICLEI:n puheenjohtaja David Cadman vieraili Helsingissä marraskuussa.

Ympäristökeskus koordinoi neljää EU-rahoitteisesta projektia, jotka ovat Citywater (Life+), Ilkka (EAKR), Greening Events (EAKR) ja Redust (Life+).

VUOSI 2013 LUKUINA

Talous ja tuottavuus

Tunnusluvut

Tunnusluvut	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Asiantuntijatoiminta			
Tutkimukset, selvitykset, ohjelmat	51	49	-2
Konsultointi	1 295	1 334	39
Kirjalliset lausunnot	1 606	1 526	-80
Valvonta			
Luvat ja ilmoitukset	1 400	1 419	19
Valvontatarkastukset ja näytteenotto	7 200	7 262	62
Asiakaspalvelu			
Neuvonta	13 500	13 561	61
Tiedotus ja valistus	648	606	-42
Tuotteet yhteensä	25 700	25 757	57

Tuottavuus (2002=100)	TA 2013	2013	2012	2011
Tuottavuusindeksi	102,9	100,6	79,7	90,5

Tuottavuuskehitys on usean vuoden laskun jälkeen kääntynyt nousuun. Talousarviossa esitetyt tuottavuutta parantavat tavoitteet ovat pääosin toteutuneet hyvin, mm. virastossa on toteutettu koko henkilöstöä koskeva osaamiskarttoitus ja koulutusta voidaan nyt kohdentaa osaamisvajaisiin. Ympäristöterveydenhuollon päätöksentekoa on delegoitu, samoin henkilöstöhallinnon osalta. Taksojen vuosittainen tarkastelu on osa talousarvioprosessia. Organisaatiomuutoksen valmistelu toi esiin useita kehittämiskohteita prosessien yhtenäisiin toimintatapoihin.

Vuoden 2013 talousarvion toteutuminen

	Tulosbudjetti 1 000 e	Toteutunut 1 000 e	Poikkeama 1 000 e
Myyntituotot	264	280	16
Maksutuotot	867	820	-47
Tuet ja avustukset	16	23	7
Vuokratuotot	0	3	3
Muut toimintatuotot	10	38	28
Tulot yhteensä	1 157	1 164	7

Palkat ja palkkiot	6 059	6 022	37
Henkilösivukulut	2 090	2 104	-14
Palvelujen ostot	2 518	2 257	261
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	92	176	-84
Avustukset	97	97	0
Vuokrakulut	1 104	1 111	-7
Muut toimintakulut	72	78	-6
Menot yhteensä	12 032	11 845	187
Toimintakate	-10 875	-10 681	194
Poistot	380	368	12
Tilikauden tulos	-11 255	-11 049	206

Helsingin yliopiston Itämeri-yhteistyön kehittämiseksi perustama ja kaupungin rahoittama Itämeri-professori oli avoinna suuren osan vuotta ja aiheutti 75 000 euron säästön määrärahaan. Tilinpäätösvuoden aikana toteutettu organisaatiomuutoksen valmistelu vaikutti siihen, että osa suunnitelluista hankkeista jäi toteutumatta ja määräraha jäi niiltä osin käyttämättä.

Toiminta tilastoina

Ympäristökeskuksen henkilöstö 2007–2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Vakinaiset	157	128	127	124	122	126	130
Määräaikaiset/sijaiset	40	31	28	31	27	38	28
Työllistetyt	3	0	2	4	0	2	0
EU-projektihenkilöstö	3	3	6	12	12	11	15
Kesätyöntekijät	22	6	8	6	8	11	11

Elintarvikevalvonnan kohteet, tarkastukset ja huomautukset

	2009	2010	2011	2012	2013
Lausunnot, kirjeet, tarkastuskertomukset	1349	1189	1043	820	750
Valvontatarkastukset ja -näytteet	7044	7344	6192	5907	6420
Päätökset ja ilmoitukset	1283	1093	1376	962	908
Neuvonta ja päivystys	2650	2651	3057	5930	6482

Yhteensä	12326	12277	11668	13619	14560

ELINTARVIKEVALVONNAN TARKASTUKSET KOHDELUOKITTAIN	Kohteiden lukumäärä 2013	Suunnitelmalliset tarkastusten kokonaismäärä 2013	Tarkastusten kattavuus %
Maitoala	4	10	100
Liha-ala	13	78	100
Kala-ala	5	27	100
Vilja-kasvisala	50	33	66
Muiden elintarvikkeiden valmistus	32	28	88
Elintarvikkeiden myynti	1252	455	36
Vienti ja tuonti	47	4	9
Elintarvikkeiden tarjoilu	3436	1589	46
Elintarvikkeiden kuljetus	127	4	3
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen	62	30	48
Yhteensä	5028	2258	45
Ensisaapumisvalvonta	89	91	

Ympäristövalvonta

LUVAT, ILMOITUKSET JA LAUSUNNOT	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ilmoitukset erityisen häiritsevistä melusta	181	237	214	172	242	204	222	204
Luvat, lausunnot ja rekisteröinti-ilmoitukset	46	46	49	40	55	43	53	64
Ilmoitukset pilaantuneen maaperän kunnostamisesta	18	24	18	25	18	20	10	16
Ilmoitukset haittaa aiheuttavista rakennustöistä	98	85	107	103	72	74	75	72
Ilmoitukset päivähoitotilojen, koulujen ja vanhainkotien käyttöönotosta	16	16	40	49	74	91	108	110

KÄSITELLYT TOIMENPIDEPYYNNÖT	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ympäristöhaitat ja luvat	147	132	256	316	285	237	250
Maaperä ja vesi	20	39	15	42	45	63	56
Sisäympäristö	551	527	508	445	360	285	317

VALVONTATARKASTUKSET	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ympäristöhaitat ja luvat	1256	1164	1025	973	1067	1062	1232
Maaperä ja vesi	535	441	504	525	314	385	232
Sisäympäristö	1186	1118	1116	957	702	590	675
- asunnot	983	910	904	788	524	454	498
- muu sisäympäristö	203	208	212	169	178	136	177

YHTEYDENOTOT NEUVOVAAN YMPÄRISTÖTARKASTAJAAN	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Puhelujen määrä	5617	3518	2475	2380	2452	2332	2355	2269

Ympäristönsuojelu- ja tutkimus

HARAKAN TOIMINTAAN OSALLISTUNEIDEN LUKUMÄÄRÄT 2009–2013					
Toimintamuoto	2009	2010	2011	2012	2013
Teemaretket	328	279	281	237	287
Tilausretket	959	1070	1229	1271	1318
Luontokoulu, ala-aste	1093	741	1021	853	948
Luontokoulu, yläaste ja lukiot	76	500	617	768	839
Päivähoidon saariseikkailut	599	722	504	901	737
Talviluontokouluretket		352	168		
Yleisösaariseikkailut	575	368	315	452	510
Kurssit	91	56	76	274	86
Yleisötapahtumat	316	907	1829	240	212
Leirit	9	28			
Työyhteisöjen virkistyspäivät				81	
Seminaarit				116	
Yhteensä	4046	5023	6040	5193	4937
HARAKAN TOIMINTARYHMIEN MÄÄRÄ 2009–2013					
Toimintamuoto	2009	2010	2011	2012	2013
Teemaretket	9	6	8	6	12
Tilausretket	55	58	47	60	60
Luontokoulu, ala-aste	54	48	45	40	44
Luontokoulu, yläaste ja lukiot	9	34	34	53	43
Talviluontokouluretket		16	8		
Päivähoidon saariseikkailut	42	53	37	53	50
Yleisösaariseikkailut	7	7	6	7	7
Kurssit	3	7	5	21	8
Yleisötapahtumat	2	4	9	2	2
Leirit	2	3			
Työyhteisöjen virkistyspäivät				6	
Seminaarit				1	
Yhteensä	210	183	199	249	

Asiakaspalvelun ja viestintäpalvelujen tuotteet 2008–2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Esitteet ja oppaat	14	9	11	8	2	6
Yhteydenottoja neuvontaan yhteensä	12 203	11 348	12 362	11 086	13 080	13 680

Vastaanotettuja vierailuryhmiä	8	31	13	15	25	5
Näyttelyt aulassa	6	5	5	-	1	2
Tiedotteet viestimille	129	105	119	103	79	104
Tiedotustilaisuudet	2	2	1	4	4	0
Tapahtumiin, näyttelyihin ja messuille osallistuminen	19	15	9	18	12	13

Ympäristökeskuksen julkaisut 2013

- Jäähdytettyjen ruokien hygieeninen laatu 2012**
Hämäläinen, A.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 1 477 kt](#))
- Sushin mikrobiologinen laatu vuonna 2012**
Öjst, H.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 1 208 kt](#))
- Voileipätäytteiden mikrobiologinen laatu Helsingissä 2011**
Saarijärvi, P., Riska, T., Mäkelä, H.-K., Laine, S.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 372 kt](#))
- Ympäristönsuojelumääräysten noudattaminen rakennustyömailla Helsingin kaupungin alueella**
Summanen, E.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 995 kt](#))
- Myymälöiden palvelumyynnissä olevien sellaisenaan syötävien elintarvikkeiden mikrobiologinen laatu Helsingissä vuosina 2010 ja 2011**
Borgsröm, O.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 403 kt](#))
- Nastarengas ja hengitettävä pöly - kirjallisuuskatsaus**
Kupiainen, K., Ritola, R.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 2 380 kt](#))
- Ympäristövyöhyke Helsingissä ja eräissä Euroopan kaupungeissa vuonna 2012**
Männikkö, J.-P., Salmi, J.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 3 624](#))
- Helsingin ja Espoon merialueen tila vuonna 2012. Jätevesien vaikutusten veloitettarkkailu.**
Vahtera, E., Hällfors, H., Muurinen, J., Pääkkönen, J.-P., Räsänen, M.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 2 536 kt](#))
- Ravintoloiden riisin ja lihan hygieeninen laatu Helsingissä 2011**
Meriläinen, M.-K.
([Yhteenveto](#)) ([422 kt](#))
- Helsinkiiläisten lokit ja valkoposkihanhet**
Pakarinen, R.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 1 644 kt](#))
- Valkoposkihanhasta aiheutuvien haittojen lieventäminen**
Harjuntausta, A., Kinnunen, R., Koskenpato, K., Lehikoinen, P., Leppänen, M., Nousiainen, I.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 965 kt](#))
- Elintarvikehuoneistoissa käytettävän jään hygieeninen laatu**
Espoon seudun ympäristöterveys, Helsingin kaupungin ympäristökeskus, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, Vantaan ympäristökeskus ja Metropolilab Oy
([Yhteenveto](#)) ([pdf 443 kt](#))

13. **Vanhankaupunginlahden sudenkorentoselvitys 2012**
Pynnönen, P.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 2 555 kt](#))
14. **Selvitys Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikan toimeenpanosta**
Mattero, E.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 516 kt](#))
15. **Helsingin, Lahden ja Turun kaupunkien vertaisarvio ilmastopolitiikasta ja hulevesien hallinnasta**
Salminen, P. (Locus Vinum)
([Yhteenveto](#)) ([pdf 733 kt](#))
16. **Palmian catering-palvelujen hiilijalanjälki**
Natural Interest Oy
([Yhteenveto](#)) ([pdf 884 kt](#))
17. **Helsingin lähteet**
Pellikka, K.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 8 055 kt](#))
18. **Pizzatäytteiden hygieeninen laatu Helsingissä 2012–2013**
Pahkala, E., Viiru, J.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 792 kt](#))
19. **Yleisten uimarantojen hygienia, uimavesiluokitus ja kuluttajaturvallisuus Helsingissä vuonna 2013**
Mattila, J., Rastas, T.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 2 757 kt](#))
20. **Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000–2012 yhteenveto.**
Mikkola-Roos, M., Rusanen, P., Haapanen E., Lehikoinen A., Pynnönen P., Sarvanne, H.
([Yhteenveto](#)) ([pdf 1 764 kt](#))
21. **Helsingin kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman tarkistus 2013**
Pitkänen, E., Haahla, A., Määttä, A., Kokkonen, J., Kontkanen, O
([Yhteenveto](#)) ([pdf 706 kt](#))

Tiedotteet 2013

Helsingin kaupungin ympäristöpalkinto 2013 -kilpailu käynnistyy

Helsingin ympäristölautakunnan päätökset 8.1.2013

Katupölyseminaari 4.2.2013

Jäähdytettyjen ruokien laadussa ei juurikaan huomautettavaa

Sushi mikrobiologiselta laadulta hyvää Helsingissä, omavalvonnassa kehitettävää

Ilmoituksen elintarvikehuoneistosta voi tehdä Helsingissä nyt myös sähköisesti

Ympäristönsuojelumääräyksiä ei tunneta kaikilla rakennustyömailla

Myymlöiden palvelumyynnissä olevat elintarvikkeet laadultaan melko hyviä

Metsäluonnon monimuotoisuuskohteita luontotietojärjestelmään

Kuka saa Helsingin kaupungin ympäristöpalkinnon 2013?

Ympäristölautakunnan päätökset 19.3.2013

Helsinki pimenee, lyhtykulkue taivaltaa la 23.3. klo 20.30-21.30

Helsingin uima-altaiden veden laatu hyvä

Helsingin talousvesi edelleen hyvälaatuista

Lyhtykulkue Töölönlahden ympäri ilmaston puolesta 23.3.

Ympäristölautakunnan päätökset 5.3.13

Eläinten salakuljetus sekä rabiesaltistusepäilyt kasvussa

Eläinsuojeluilmoitukset eksoottisista lemmikeistä kasvussa

Lähes kaksi miljardia ihmistä sammuttaa valot lauantaina 23.3.

Ympäristölautakunnan päätökset 19.2.2013

Mirjami Skarpin paperimassanukkeja Viikin ympäristötalossa

Helsingin meluntorjuntasuunnitelma 2013 – 2017 tarkistettu

Ympäristölautakunnan päätökset 29.1.2013

Maailman laajin ilmastotempaus 23.3. Tottakai tulet mukaan!
Helsingfors mörkläggs och ett ljusståg färdas för klimatet 23.3.2013
Helsingillä riittää haasteita ympäristön tilan parantamisessa
Helsingin ympäristölautakunta 2.4.2013
Lehtipuhaltimia ei saa käyttää hiekoitusshiekan poistamiseen
Helsingin kasvien tuntija Arto Kurtto sai kaupungin ympäristöpalkinnon 2013
Ympäristökeskuksen toimintakertomus 2012
Helsingillä riittää haasteita ympäristön tilan parantamisessa
Lokit palaavat pesimäpaikoilleen
Viikin löytöeläintalossa hoidettiin lähes 1 500 eläintä vuonna 2012
Helsingin ympäristölautakunta 16.4.2013
Työmaavedet hallintaan!
Ympäristövyöhykkeillä voidaan vähentää hiukkaspäästöjä, typpidioksidi säilyy ongelmana
Kasvisten välityksellä saadut ruokamyrkytykset lisääntyneet
Helsingin ympäristölautakunta 7.5.2013
Ravintoloissa tarjottu riisi usein huonolaatuista
Helsingin ympäristölautakunta 21.5.2013
Helsingin Mätäjokeen vuotaneen liuottimen vaikutuksia ympäristöön arvioidaan
Mätäjoen vierasainepitoisuudet laskeneet
Uimakausi alkaa lämpimissä vesissä
Helsingin ympäristölautakunta 11.6.2013
Maunulan entisen ampumarata-alueen sieniä ja marjoja ei suositella syötäväksi
Veden laatu hyvä kaikilla Helsingin uimarannoilla
Lokit ja hanhet herättävät helsinkiläisten tunteita
Helsingin energiankulutus laskusuunnassa
Elintarvikehuoneistojen jääpalahygieniassa on parannettavaa
Helsingin energiankulutus laskusuunnassa
Helsingin ympäristölautakunta 25.6.2013
Ensimmäinen sinilevähavainto tehty uimarannalla
Kutsu Helsingin edustalle Muikku-tutkimusta seuraamaan
Uimaveden laatu pysynyt hyvänä
Sudenkorentoaika parhaimmillaan
Uimarantojen sinilevähavainnot lisääntyneet
Itämerikulma - Tall Ships Races -kävijän olohuone
Tuulinen sää vähentänyt uimarantojen sinilevähavaintoja
Tuulinen sää viilentänyt uimavesiä
Uimavedet lämmenneet, sinilevää havaittu vähäisiä määriä
Helsingin ympäristölautakunta 6.8.2013
Uimakausi jatkuu elokuun loppuun, ulkosaaristossa sinilevää
Hapettomat merenpohja-alueet rannikolla hajanaisia
Sinilevä määrät ajankohtaan nähden normaalit
Munkkiniemen uimarannan veden laatu jälleen hyvä
Weekend-festivaalin melutasot pysyivät annetuissa rajoissa
Taajamien hulevedet: haasteesta resurssiksi - Dagvatten – från problem till resurs
Helsingin ympäristölautakunta 27.8.2013
Uimakausi päättyy, uimaveden laatu hyvä
Sisätilojen hyönteiset huolestuttavat helsinkiläisiä
Helsingin kasvihuonekaasupäästöt pienentyneet
Ympäristölautakunta 17.9.2013
Jätevesipumppaamon ylivuoto aiheutti happikadon Kapellvikenissä
Ilmastokumppaneihin kymmenen uutta jäsentä
Östersundomin Kapellviken toipumassa jätevesivuodosta
Helsingin ympäristölautakunta 8.10.2013
Tapahtumat haluavat vähentää ympäristöhaittojaan
Ympäristökeskus kerää havaintoja kaupunkinisäkkäistä
Helsingin ympäristölautakunta 29.10.2013
Ympäristölautakunta livenä

Helsingin suuret yritykset ja kaupunki vähensivät päästöjä yhdessä
Helsinki's large companies and the City of Helsinki got together and reduced emissions
Ilmastonmuutos luo uusia haasteita kaupungeille
Helsingin ympäristölautakunnan kokous 19.11. on avoin yleisölle
Pizzatäytteiden laadussa vielä parannettavaa
Helsingissä pulikoitiin puhtaissa vesissä
Palmian catering-palvelujen päästöt selvitettiin
Helsingin ympäristölautakunta 19.11.2013
KUTSU: Hiilineutraali Helsinki -ilta 3.12.13 klo 17.00–19.00
Ympäristökeskukselle Ympäristöjohtajuuspalkinnon 2013 kunniamaininta
Helsingin ympäristölautakunta 3.12.2013
Helsingin lähteitä vaivaa kuivuminen
Helsingin ympäristölautakunta 10.12.2013
Keinoja katupölyn torjuntaan
Tapahtumat haluavat vähentää ympäristöhaittojaan
Roskaamiseen huomio kesäkampanjalla
Kettu ja rotta Helsingin urbaaneimmat nisäkkäät
Harakan saaren kesä / Helsinki-info -lehteen
Harakan saaren sunnuntaiopastukset / tapahtumakalentereihin
Helsinki-päivän tapahtuma: Villivihanneksia ja mehiläistenhoitoa Harakan saarella
Opastettuja energiaretkiä Harakan saarella
Energianeuvoilla säästää sähkölaskuun, energianeuvoja Harakan saarella
Koko perheen kalapäivä Harakan saarella

Kampanjat ja tapahtumat

Nukketeatteritaiteilija Mirjami Skarpin näyttelyn avajaiset
Töölönlahden lyhtykulkue
REDUST katupölyseminaari
Kallahden asukastilaisuus
Greening Events -koulutus
Greening Events seminar - Fun, functional & sustainable city
Ympäristötalon seminaari
Helsinki-päivän tapahtuma: Villivihanneksia ja mehiläistenhoitoa Harakan lintusaarella
Koko perheen kalapäivä Harakan saarella
Töölönlahden kuutamouinti
Ekokompassin todistusten jakotilaisuus
Hiilineutraali Helsinki- Iltama
Ilmastokumppaneiden vuosiseminaari